

KATSAUKSIA 6/2015

**KYSELYTUTKIMUS
VANKEUSVANGEILLE
SÄÄNTELYN TOIMIVUUDESTA
JA VANKILAOLOISTA**

**ANU LIIMATAINEN & KATI RANTALA & JYRI PAASONEN &
LEENA MÄKIPÄÄ**

Julkaisija Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
www.helsinki.fi/krimo

PL 10, Pitkäsillanranta 3
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Sarja Katsauksia 6/2015

ISBN 978-951-51-0617-9 (pdf)
ISSN 2342-7779 (verkkajulkaisu)

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
1 Johdanto	3
2 Tarkastelussa vankien näkökulma	4
3 Kyselytutkimuksen toteutus.....	6
3.1 Kyselyn kohdentaminen	6
3.2 Tulosten analysointi ja raportointi.....	10
4 Analyysin tulokset	12
4.1 Tiedonsaanti vankilassa	12
4.2 Vankien oikeudet ja kohtelu	17
4.3 Muutoksenhaku ja kantelut.....	22
4.4 Rangaistusajan suunnitelma ja täytäntöönpanon suunnitelmallisuus .	27
4.5 Vankeuslain voimaantulon merkitys	32
5 Johtopäätöksiä	36
Lähteet	39
Liitteet.....	41

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa esitetään ehdotonta vankeusrangaistusta suorittaville vangeille tehdyn kyselyn keskeiset tulokset. Kyselytutkimus on osa oikeusministeriön rahoittamaa hanketta, jossa arvioidaan erilaisten aineistojen ja näkökulmien avulla vuonna 2006 voimaan tulleelle vankeuslaille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kyselyssä tutkittiin vankien näkemyksiä tiedonsaannista, oikeuksista, kohtelusta, muutoksenhausta ja kanteluista sekä rangaistusajan suunnitelmasta ja vankeuslain vaikutuksista yleisesti. Kysymykset ovat pääosin Likert-asteikon mukaisia asenneväittämiä. Kysely suunnattiin harkinnanvaraisesti valittuihin 14 vankilaan ja niissä kaikille vangeille. Kyseisten vankiloiden 998 vangista 522 vastasi kyselyyn (53 %). Kysely toteutettiin lomakekyselynä 2.–8.6.2014 välisenä aikana. Alla on tiivistelmä keskeisistä tuloksista.

- Suurin osa vastaajista koki, että vankilan toiminnasta on helppo saada tietoa. Tiedonsaantiin on monta keinoa. Vankilan järjestyssääntöjä, tulo-oppaita, päiväjärjestyksiä ja ilmoitustauluja pidettiin yleisesti ottaen hyödyllisinä tietolähteinä. Hieman yli puolet (55 %) vastaajista arvioi, että vankilan henkilökunnalta saa helposti tietoa vankilan toiminnasta. Toisia vankeja piti tärkeänä tietolähteenä peräti 84 prosenttia vastaajista.
- Vastaajat tiesivät pääsääntöisesti, mihin heillä on vankilassa oikeus. Tiedonsaantia oikeuksista ei kuitenkaan pidetty yleisesti ottaen helppona. Vain kolmannes vastaajista katsoi saaneensa vankilan työntekijältä riittävästi tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan vankilaan saapuessaan.
- Reilu puolet vastaajista arvioi vankilahenkilökunnan toimivan ennustettavasti, huolehtivan riittävästi vankien turvallisuudesta, selvittävän asiat keskustellen ja käyttävän voimakeinoja vain perustellusti.
- Vastaajien näkemykset jakautuivat voimakkaasti koskien luottamusta siihen, että henkilökunta noudattaa heitä koskevia lakeja ja määräyksiä. Vaihtelua oli paljon myös sen osalta, kuullaanko vankia päätöksenteossa ja perustellaanko päätökset asianmukaisesti. Näiltä osin tulokset olivat osassa vankiloita myönteisiä ja osassa hyvinkin kielteisiä. Myönteisimmät arviot keskittyivät avovankiloihin ja kielteisimmät suljettuihin vankiloihin.
- Vajaa puolet vastaajista tiesi, kuinka itseä koskevasta päätöksestä haetaan muutosta ja kuinka vankeinhoitoon liittyvästä asiasta kannellaan. Vain viidenes vastaajista katsoi, että vankilahenkilökunnan suhtautuminen muutoksenhakuun tai kantelemiseen on yleisesti ottaen asiallista. Vastaajista 65 prosenttia oli sitä mieltä, että muutoksen hakemisesta tai kantelemisesta voi seurata kielteisiä asioita, kuten vankilahenkilökunnan asenteiden huononemista vankia kohtaan.
- Vain neljännes vastaajista luotti siihen, että muutoksenhakuviranomainen käsittelee vankia koskevan päätöksen puolueettomasti. Melkein puolet vastaajista ei luottanut käsittelyn puolueettomuuteen (27 prosenttia ei ottanut kantaa). Eduskunnan oikeusasiamiehelle tehdyn kantelun käsittelyn puolueettomuuteen luotti vajaa kolmannes vastaajista.
- Rangaistusajan suunnitelmaa pidettiin yleisesti ottaen hyvänä asiana ja miltei kaikki vastaajat pyrkivät toiminnallaan edistämään sen toteutumista. Vastaajista 70 prosenttia pyrki edistämään rangaistusajan suunnitelmaa välttääkseen kannaltaan ikävät seuraukset.

- Avovankiloiden vastaajien arviot rangaistusajan suunnitelman edistämisestä ja toteuttamisesta olivat yleisesti ottaen selkeästi myönteisempiä kuin suljettujen vankiloiden vastaajilla.
- Suljetuissa vankiloissa kritiikkiä kohdistui muun muassa siihen, että rangaistusajan suunnitelman etenemistä ei käydä riittävän usein läpi vankilohenkilökunnan kanssa ja ettei vankila-aika etene suunnitellusti ja johdonmukaisesti.
- Näkemykset vankeuslain vaikutuksista olivat varsin vaihtelevia. Vajaa puolet vastaajista (joilla oli kokemusta vankilassa olosta ennen vuotta 2006) arvioi, että nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet käyttää vankeusaika järkevästi. Vankiloiden käytäntöjen ei pääsääntöisesti nähty muuttuneen aiempaa yhdenmukaisemmiksi.

Vaikka vankilat ja vankilakohtaiset populaatiot ovat luonteiltaan erilaisia, kokonaisuudessaan kyselyn tulokset viittaavat siihen, että käytäntöjen yhdenmukaisuudessa on ongelmia. Eri vankiloista saaduissa vastauksissa oli huomattavia eroja kyselyn kussakin osa-alueessa. Sekä positiivisimmat että negatiivisimmat arviot keskittyivät tiettyihin vankiloihin.

Tulosten tulkinnassa on tietenkin otettava huomioon, että ne koskevat vankien näkemyksiä, eikä tällä tutkimuksella ole voitu selvittää tosiasiallista toimintaa otokseen valituissa vankiloissa. Kyse on lisäksi osahankkeesta, jonka kokonaisuuteen liittyy muita aineistoja ja tulokulmia, muun muassa rekisteriaineistoa, haastatteluja, muutoksenhakumenetelmien tosiallista käyttöä ja henkilökunnan näkemyksiä toimintamahdollisuuksistaan. Yhtä kaikki, vankien näkökulma ja kokemukset ovat aivan oleellisia arvioitaessa koetun oikeudenmukaisuuden, oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden toteutumista vankiloissa, ja tulokset ovat monilta osin huolestuttavia.

1 JOHDANTO

Vankeusvangeille suunnattu kyselytutkimus on osa oikeusministeriön rahoittamaa hanketta, jossa arvioidaan erilaisten aineistojen ja näkökulmien avulla vuonna 2006 voimaan tulleelle vankeuslaille asetettujen tavoitteiden toteutumista¹. Vankeuslakiuudistuksen yhteydessä uudistettiin vankeuden täytäntöönpanon tavoitteita ja sisältöä sekä ehdonalaista vapauttamista koskevia säännöksiä. Kokonaisuudistuksen keskeinen tavoite oli säätää vankien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä vankien perusoikeuksien rajoituksista täsmällisesti lain tasolla perustuslain asettamien vaatimusten ja ihmisoikeussopimusten velvoitteiden mukaisesti. Vankien oikeusturvaa pyrittiin lisäämään myös laajentamalla muutoksenhakuoikeutta ja säätämällä siitä aiempaa tarkemmin. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita olivat lisäksi rangaistuksen täytäntöönpanon suunnitelmallisuuden lisääminen (panostamalla muun muassa rangaistusajan suunnitelmien käyttöön) sekä vankiloissa noudatettavien käytäntöjen yhdenmukaistaminen. Vankeuden täytäntöönpanosta pyrittiin kaiken kaikkiaan kehittämään aikaisempaa vaikuttavampi, ennustettavampi ja suunnitelmallisempi prosessi.²

Vankikyselyllä pyrittiin selvittämään lainuudistuksen toimivuutta sen keskeisten tavoitteiden osalta, vankien näkökulmasta. Aihealueet koskevat tiedon saamista vankilan toiminnasta, vankien oikeuksia ja kohtelua, muutoksenhakua ja kanteluita, rangaistusajan suunnitelmia ja rangaistuksen täytäntöönpanon suunnitelmallisuutta sekä vankeuslain voimaantumisen merkitystä. Suurin osa kysymyksistä on Likert-asteikon mukaisia asenneväittämiä. Lisäksi kunkin kysymysosion lopussa on yhdestä kahteen kysymystä, joihin sai vastata avovastauksella.

Tämä kyselytutkimus on siis osa laajempaa vankeuslain arviointitutkimushanketta. Tätä aiemmin hankkeessa on tutkittu järjestyssääntöjen sisältöä vankeuslakiuudistuksen näkökulmasta (Mäkipää 2013), vankien oikeusturvan toteutumista eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisujen valossa (Mäkipää 2014), vankeja muutoksenhakumenetelmien käyttäjinä (Mäkipää 2015) sekä vankeuslain tavoitteiden toteutumista vankilahenkilökunnan näkökulmasta (Liimatainen ym. 2014). Tutkimuskokonaisuuteen kuuluu lisäksi tutkintavangeille suunnattava kysely, erityyppisiä aineistoja (rekisteriaineistoja, haastatteluja ja kyselyvastauksia) sisältävä kokoava analyysi rangaistusajan suunnitelmista sekä uusintarikollisuuden tarkastelu ennen ja jälkeen lainuudistuksen.

Tämä raportti on luonteeltaan tutkimuskatsaus, jossa esitetään kokoavasti vankikyselyn keskeisimmät tulokset³. Taustaksi esitetään ensin teoreettista tutkimuskeskustelua siitä, miksi vankien näkökulman tutkiminen on tärkeää. Tämän jälkeen esitellään aineisto, sen kerääminen ja analyysimenetelmät. Analyysin tulokset eritellään kyselyn eri osioiden mukaisessa järjestyksessä (tiedonsaanti, oikeudet ja kohtelu, muutoksenhaku ja kantelut, rangaistusajan suunnitelma sekä vankeuslain merkitys). Lopuksi esitetään johtopäätökset.

¹ Vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia täsmennettiin keväällä 2015 (ks. HE 45/2014 vp.). Uudet säännökset koskevat erityisesti vangin yhteydenpitoa vankilan ulkopuolelle, ja lisäksi vangin tapaamista ja tapaamisten valvontaa, kurinpidon ja valvonnan sääntelyä, muutoksenhakua ja tuomioiden täytäntöönpanon aloittamisen liittyvien tehtävien keskittämistä Rikosseuraamuslaitokselle.

² HE 263/2004 vp. Ks. myös Mohell & Pajuoja 2006.

³ Jatkossa tulokset linkitetään muiden osahankkeiden tuloksiin, samoin analyysijä ja niihin liittyvää tutkimuskeskustelua syvennetään tieteellisempää julkaisua ajatellen.

2 TARKASTELUSSA VANKIEN NÄKÖKULMA

Vankila on aivan erityinen, lähtökohtaisesti jännitteinen instituutio. Tasapainon saavuttaminen järjestyksen ylläpidon, kontrollin, vankien oikeuksien toteutumisen, oikeudenmukaisen ja yhdenvertaisen kohtelun, kannustavuuden sekä yhteiskuntaan sopeuttamisen välillä on haastavaa mutta tärkeää, jotta vankiloiden voidaan sanoa toimivan legitimiä (Liebling 2004). Edellä mainittua pyritään hallinnoimaan lainsäädännöllä sekä arjen tasolla päivittäisillä työkäytännöillä ja ohjeistuksilla, mutta yhtä lailla vankilaoihin vaikuttavat niin henkilökunnan kuin vankien keskuuteen ja välille muodostuneet toimintakulttuurit (Sykes 1958).

Rikosseuraamuslaitoksen tutkimuksessa (Linderborg ym. 2012) kartoitettiin englantilaisen ilmapiiritutkimuksen pohjalta vankien ja henkilökunnan käsityksiä vankilaelämän laadusta. Laatu mittaavia ulottuvuuksia olivat järjestys, hallinto, turvallisuus ja vankilaympäristön fyysiset olot sekä hyvinvointi, osallisuus, empatia, kunnioitus ja oikeudenmukaisuus. Aineisto kerättiin lomakekyselynä neljässä vankilassa, joista pääosa oli avovankiloita. Tulokset osoittivat vankien kokevan vankilaturvallisuuden ja henkilökohtaisen turvallisuuden melko hyväksi. Vankiloiden henkilöstöä pidettiin pääasiassa oikeudenmukaisena ja vankeja kunnioittavana, arvostavana ja ymmärtävänä. Vähemmän tyytyväisiä oltiin päätöksenteon ja vangin kuulemisen toteutumiseen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tyytyväisyydessä muun muassa vankilan fyysisiin olosuhteisiin ja ilmapiiriin liittyen havaittiin vankilakohtaisia eroja.

Oma kysymyksensä on riittävän resursoinnin suhde vankilatoiminnan tavoitteisiin. Vankiloiden henkilöstölle vuonna 2014 suunnatussa kyselyssä selvisikin, että henkilöstön mielestä resurssipula vaikeuttaa vankeuslain tavoitteiden toteuttamista (Liimatainen ym. 2014). Erityisesti resurssien puutteellisuuden nähtiin kokevan rangaistusajan suunnitelmien laatimista ja toteuttamista. Lisäksi selvityksessä kävi ilmi, että enemmistö vastaajista katsoi tuntevansa vankeuslain sisällön hyvin ja että vankien oikeudet on määritelty siinä riittävän selkeästi. Esille tuli kuitenkin näkemyksiä, että säännösten soveltaminen ei ole riittävän yhdenmukaista, mitä selitettiin linjausten erilaisilla tulkinnoilla. Ongelmaksi koettiin myös koulutuksen vähäisyys säännösten muuttuessa.

Monenlaiset tekijät ja reunaehdot vaikuttavat siis vankilaoihin. Samoin vankilatyyppejä on erilaisia, kuten avo- ja suljetut vankilat, ja ne voivat puolestaan olla lajityyppinsä sisällä eriluonteisia suhteessa toimintamahdollisuuksiin, valvontaan tai vankipopulaatioon. Riippumatta siitä, millaisia arjen tilanteet ja olosuhteet eri vankiloissa tosiasiansa ovat, tai missä määrin henkilökunnalla on mahdollisuuksia, resursseja tai motivaatiota vaikuttaa niihin, vankien kokemuksilla vankilaoista voi olla huomattavaa merkitystä sekä heidän hyvinvoinnilleen että kokemuksille oikeudenmukaisesta kohtelusta. Kummallakin seikalla voi lisäksi olla vaikutuksia käyttäytymiseen vankilassa ja vapaudessa tuomion jälkeen.

Yleiset olosuhteet ja koettu oikeudenmukaisuus vankeusaikana voivat esimerkiksi olla merkittävä uusintarikollisuuteen vaikuttava tekijä, sillä vankila on vangille päivittäinen esimerkki yhteiskunnallisesta järjestelmästä (Jackson et al. 2010). Tutkimus tästä on vähäistä, mutta siinä tulee esille esimerkiksi vankilassa noudatettavien sääntöjen merkitys vankien näkökulmasta: ovatko ne määrällisesti hallittavissa ja riittävän selkeitä ja oikeudenmukaisia, ja koetaanko vankilahenkilökunnan tapa soveltaa niitä johdonmukaiseksi, oikeudenmukaiseksi ja ennakoitavaksi.

Epäoikeudenmukaisiksi ja mielivaltaisiksi koetut säännöt ja käytännöt voivat lisätä välillisesti katkeruutta ja epäluottamusta muitakin yhteiskunnallisia järjestelmiä kuin vankilaa kohtaan (Irwin & Owen 2005). Mielivaltaisuuden kokeminen voi myös olla henkisesti stressaavaa, passivoivaa ja lannistavaa, eli vankilakokemus saattaa vahvistaa mielikuvaa itsestä kelvottomana kansalaisena (mt.; Liebling et al. 2005). Vastaavasti vankien hyvinvoinnille ja vankilan jälkeiselle elämälle voi olla myönteistä merkitystä sillä, että he kokevat kontrollin ja sääntöjen soveltamisen vankeusaikana ennustettavaksi, johdonmukaiseksi ja oikeudenmukaiseksi. Ratkaisevaa voi olla myös se, missä määrin vangeilla on mahdollisuus kokea itsensä subjektiksi/toimijaksi, joka kykenee itse vaikuttamaan vankeusaikansa olosuhteisiin. Tällä on vaikutusta myös vankien kokemalle turvallisuuden tunteelle vankilassa (Snacken 2005; Liebling et al. 2005).

Havaintoja on myös siitä, että vankien oikeuksien kunnioittaminen, henkilökunnan kannustava ja myönteinen asenne vankeihin sekä vankien mahdollisuus kohentaa omaa asemaansa vankilassa ja valmistautua vapauteen vähentävät vankien sisäistä ”klikkiytymistä” ja vastakkainasetteluja henkilökunnan kanssa (Crewe 2005). Tähän asetelmaan liittyen selkeät menettelytavat tekevät omaan hyvinvointiin ja tulevaisuuteen panostamisen vankien keskuudessa ikään kuin legitiimiksi. Viime vuosina on tehty myös vahvaa näyttöä hakevaa kvantitatiivista tutkimusta aihepiiristä, jossa proseduraalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmaa on alettu soveltaa vankilaoiloihin. Tässä tutkimustraditiossa katsotaan yleisesti, että koettua oikeudenmukaisuutta kuvaavat mahdollisuus osallistua päätöksentekoon, menettelyn kokeminen puolueettomaksi, päätöksentekijän kokeminen rehelliseksi ja motiiveiltaan reiluiksi sekä kunnioittava ja kohtelias kohtelemineen. Näiden tekijöiden katsotaan ennustavan subjektiivista suhtautumista oikeudellisiin menettelyihin paremmin kuin se, minkälaisesti varsinainen lopputulos muotoutuu. (Ks. Tyler 1990.) Näyttöä on saatu siitä, että koetulla oikeudenmukaisuudella on yhteys vankien tekemiin rikkomuksiin vankiloissa (Reisig & Mesko 2009). Tämäntapaisen tutkimuksen metodiikkaa vankilaoiloissa on lisäksi kehitetty eteenpäin (Henderson et al. 2010). Amerikkalaisessa tutkimuksessa on esimerkiksi havaittu, että vangeille annettulla äänestämismahdollisuudella on yhteys vähenevään uusintarikollisuuteen (Uggen & Manza 2004–2005). Tätä asetelmaa ei ole luonnollisestaan mahdollista soveltaa Suomessa, jossa vangit ovat saaneet äänestää jo vuodesta 1970 lähtien.

Vaikka oikeudenmukaiseksi koetuilla menettelyillä on oma tärkeä merkityksensä, se ei välttämättä yksin riitä. Koska vankila on hyvin suljettu ja kontrollikeskeinen laitos, on katsottu, että vangeille on tärkeää saada kokemuksia myös siitä, että muodollisesti hyvin toimivien prosessien ohella henkilökunnasta välittyy aito halu panostaa vankien oikeuksiin ja hyvinvointiin (Jackson et al. 2010; Snacken 2005). Vääristymät siinä heijastuvat helposti vuorovaikutuksen luonteeseen. Siihen panostaminen voi puolestaan olla haaste vankilahenkilökunnalle, joka ei ole päässyt päättämään vankiloiden säännöstöstä välttämättä juuri sen enempää kuin vangitkaan (Jackson et al. 2010).

Säännöstön oikeudenmukaiseen soveltamiseen liittyy myös sen yleinen hallittavuus vankilahenkilökunnan näkökulmasta. Selkeä säännöstö rakentaa osaltaan hyvän hallinnon ja työtehtävistä suoriutumisen toimintaedellytyksiä. Eri vankiloilla saattaa olla perusteltuja eroja keskeisissä toimintakäytännöissä (avovankiloita ja suljettuja vankiloita täytyy tällöin luonnollisesti tarkastella omina ryhminään), mutta

toisistaan eroavat toimintakäytännöt herättävät herkästi kysymyksen vankien kohdelun yhdenvertaisuudesta. Syitä voi olla monia, mutta osa niistä liittyy sääntöjen luonteeseen. Kovin väljät ja runsasta harkintavaltaa sisältävät säännöt mahdollistavat tilannekohtaista joustoa, mutta ne asettavat vankeja herkästi myös eriarvoiseen asemaan suhteessa toisiinsa. Tutkimuksessa on tullut esille yhdenvertaisuuden näkökulmasta ongelmallisia, vankilakohtaisia eroja liittyen esimerkiksi valvotun koevapauden valmisteluun ja valvontaan (Mäkipää 2010). Siinä, milloin poistumislupa katsottiin rikotuksi, oli puolestaan vankilakohtaisia eroja liittyen siihen, kuinka lievään päihdetilaan tai myöhästymiseen suhtauduttiin. Henkilökunta kaipasi tähän liittyen yksityiskohtaisempaa ohjeistusta. (Keinänen et al. 2010; ks. myös Rikosseuraamusvirasto 4/2004.)

Kuten edellä todettiin, vankila on lähtökohdiltaan jännitteinen toimintaympäristö, ja tasapainon saavuttaminen yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi voi olla vaikeaa. Yksittäisiin vankiloihin voi myös muodostua omintakeista toimintakulttuuria, niin myönteistä kuin kielteistä. Sellainen muuttuu hitaammin kuin toimintaa ohjaava sääntely. Tämä hanke pyrkii osaltaan tuottamaan tietoa, jolla niin sääntelyä ja ohjeistusta kuin toimintakäytäntöjäkin voitaisiin edelleen kehittää.

3 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Kyselyn kohdentaminen

Vankikysely toteutettiin lomakekyselynä 2.–8.6.2014 välisenä aikana. Vankiloihin luotiin kyselyjä varten yhdyshenkilöverkosto. Kustakin vankilasta johtoa pyydettiin nimeämään laitoksestaan yhdyshenkilö-/henkilöitä kyselyä varten. Vankikyselyn yhdyshenkilön tehtäviin kuului tiedotuksen lisäksi kyselyn käytännön järjestelyistä huolehtiminen. Kyselyyn vastaaminen pyrittiin järjestämään työ- tai toiminta-aikana, ja sen täyttämiseen varattiin kaksi tuntia aikaa.

Tutkimukseen valittiin osa vankiloista tarkoituksena saada vangeista edustava otos⁴ (noin 1 000 vankia) maanlaajuisesti (taulukko 1). Tavoitteena oli, että kaikilta alueilta olisi mukana erikokoisia vankiloita sekä suljettuja että avovankiloita. Kysely järjestettiin Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelta Jokelan, Riihimäen ja Suomenlinnan vankiloissa; Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueelta Sulakavan, Laukaan, Pyhäselän, Pelson ja Kestilän vankiloissa ja Länsi-Suomen rikosseuraamusalueelta Hämeenlinnan, Kylmäkosken, Vilppulan ja Käyrän vankiloissa sekä Vanajan vankilan Vanajan osastolla. Kysely kohdistui kaikkiin vankeusvankeihin, jotka olivat sijoitettuna valittuihin vankiloihin tutkimusajankohtana. Se siis sisälsi myös ulkomaalaistaustaiset vangit: kysely oli käännetty ruotsin lisäksi viroksi, venäjäksi ja englanniksi.

---

⁴ Aineisto pyrittiin rakentamaan niin, että se edustaa mahdollisimman hyvin vankipopulaatiota kokonaisuudessaan (perusjoukko). Kyse ei ole kuitenkaan satunnaisotantaan perustuvasta otantatutkimuksesta, vaikka käytämme ilmaisua ”otos”. Vaihtoehtoinen ilmaisu olisi ollut näyte, mutta se ei puolestaan kuvaisi vankiloiden valinnan edustavuutta korostavia lähtökohtia.

Taulukko 1 Tutkimukseen valitut vankilat, niiden vankimäärä, kyselyyn vastanneiden vankien määrä ja vastausprosentti

		N =vangit/ vankila	N=vastaajat	vastaus- prosentti
Vankila	Jokelan vankila	23	17	74
	Jokelan avovankila	38	21	55
	Riihimäen vankila	201	82	41
	Suomenlinnan vankila	65	5	8
	Hämeenlinnan vankila	127	41	32
	Kylmäkosken vankila	73	60	82
	Käyrän vankila	63	32	51
	Vanajan vankila, Vanajan osasto	47	26	47
	Vilppulan vankila	58	36	62
	Kestilän vankila	34	26	76
	Laukaan vankila	52	42	81
	Pelson vankila	116	81	70
	Pyhäselän vankila	58	25	43
	Sulkavan vankila	33	22	67
	puuttuva tieto		6	
	yhteensä	988	522	53
Suljetut vankilat		598	306	51
Avovankilat		390	210	54
Etelä-Suomi		327	125	38
Länsi-Suomi		368	196	53
Itä- ja Pohjois-Suomi		293	195	67

Analyysiin hyväksytyjen lomakkeiden lukumäärä oli 522 kappaletta. Kyselyn vastausprosentti oli näin ollen 53 (suljettujen vankiloitten osalta 54, avovankiloitten osalta 51). Vankiloittain tarkasteltuna korkein vastausprosentti (82) oli Kylmäkosken vankilassa ja matalin vastausprosentti (8) Suomenlinnan vankilassa. Suomenlinnan vankilan osalta vastausten määrä oli poikkeuksellisen alhainen, sillä kaikkien muiden vankiloitten vastausprosentti vaihteli noin kolmestakymmenestä noin kahdeksaankymmeneen. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen vastausprosentti (38) jäi ainakin osin tästä syystä matalammaksi kuin Länsi-Suomen (53) sekä Itä- ja Pohjois-Suomen alueen (67).

Kyselyn toteuttamisajankohtana kaikissa Suomen vankiloissa oli yhteensä 2 438 vankeusvankia (tutkimuksen perusjoukko). Otoksen ja perusjoukon jakaumatietoja verrattiin toisiinsa jälkikäteen Rikosseuraamuslaitokselta saadun, kyselyajan kohdan vankilukuilmoituksen perustuvan vertailuaineiston avulla (taulukko 2). Otoksen koko määritettiin rajaamalla aineistosta pois otokseen kuulumattomat vankilat sekä sellaiset vangit, jotka olivat kyselyajankohtana valvotussa koevapauksessa. Otoksen koko oli 988 vankia eli hyvin lähellä aiottua tuhannen vangin lukumäärää. Otoksessa miehiä (86 %) oli hieman vähemmän kuin perusjoukossa (92 %) ja naisia vastaavasti enemmän. Tämä selittyy osittain Vanajan naisvankilan valitsemisella otokseen. Vankien keski-ikä oli sama (38 vuotta) sekä otoksessa että perusjoukossa. Samoin ikäluokittain tarkasteltuna erot otoksessa ja perusjoukossa olivat hyvin pieniä. Jakaumat vastasivat toisiaan melko hyvin myös päärikoksen ja vankilakertaisuuden osalta. Ulkomaalaisia vankeja oli otoksessa 9 ja perusjoukossa

11 prosenttia. Otoksen voidaan näiden tietojen pohjalta katsoa vastaavan perusjoukkoa varsin hyvin.

Taulukko 2 Vankien taustatiedot: vastaajat (N=522), otos ja perusjoukko

		N	%	% otoksessa	% perusjoukossa
Sukupuoli	mies	448	85,8	86,3	92,5
	nainen	70	13,4	13,7	7,5
	puuttuva tieto	25			
Äidinkieli	suomi	473	90,6	ei vertailutietoa	ei vertailutietoa
	ruotsi	6	1,1		
	viro	8	1,5		
	venäjä	15	2,9		
	muu	15	2,9		
puuttuva tieto	5				
Koulutus	perus-, keski- tai kansakoulu	255	48,9	ei vertailutietoa	ei vertailutietoa
	ylioppilastutkinto	29	5,6		
	ammattikoulututkinto	142	27,2		
	ammattillinen opistotutkinto/	52	10,0		
	ammattikorkeakoulututkinto	11	2,1		
	korkeakoulututkinto	6	1,1		
	muu tai epäselvä	21	4,0		
ei mitään näistä	6				
puuttuva tieto	6				
Perhesuhde ennen vankeutta	avioliitossa	100	19,2	ei vertailutietoa	ei vertailutietoa
	avoliitossa	175	33,5		
	naimaton	147	28,2		
	eronnut	87	16,7		
	leski	6	1,1		
puuttuva tieto	7				
Ikäluokat	15–19	3	0,6	1,1	0,9
	20–29	124	23,8	25,8	26,4
	30–39	172	33,0	35,7	35,1
	40–49	127	24,3	23,7	22,8
	yli 50	71	13,6	14,8	14,9
	puuttuva tieto	25			
Kansalaisuus	Suomi	468	89,7	ei vertailutietoa ⁵	ei vertailutietoa
	Viro	14	2,7		
	Venäjä	4	0,8		
	muu	23	4,4		
	puuttuva tieto	13			
Työtilanne ennen vankeutta	kokopäiväinen palkkatyö	86	16,5	ei vertailutietoa	ei vertailutietoa
	osa-aikainen palkkatyö	30	5,7		
	yrittäjä	43	8,2		
	työtön	247	47,3		
	eläkkeellä	40	7,7		
	opiskelemassa	14	2,7		
	muu tilanne	34	6,5		
	puuttuva tieto	28			

⁵ Ulkomaalaisia vankeja 9,4 % perusjoukossa 10,6 %.

Päärikos	ryöstö	38	7,3	6,4	7
	muu omaisuusrikos	65	12,5	11,8*	14,6
	henkirikos	114	21,8	29*	24,4
	muu väkivaltarikos	120	23,0	16,7	17,5
	seksuaalirikos	17	3,3	4,2	4,6
	huumausainerikos	104	19,9	21,1	19,6
	liikennerikos	22	4,2	4,8	6,7
	muu rikos	16	3,1	5,9	5,6
	puuttuva tieto	26			
Vankilakertaisuus	ensimmäinen kerta	207	39,7	42,0	36,5
	toinen kerta	72	13,8	11,8	11
	kolmas kerta	57	10,9	8,7	8,4
	neljäs kerta	39	7,5	7,3	7,3
	yli neljäs kerta	139	26,6	30,2	36,8
	puuttuva tieto	8			
Vankilassa ennen vuoden 2006 vankeuslakiuudistusta	kyllä	291	58,0	ei vertailutietoa	ei vertailutietoa
	ei	211	42,0		
	puuttuva tieto	20			
Tuomion pituus	alle vuosi	68	13,0	25,1	ei vertailutietoa
	yli vuosi, alle 2 vuotta	82	15,7	25,6	
	yli 2 vuotta, alle 5 vuotta	168	32,2	26,9	
	yli 5 vuotta	162	31,0	22,4	
Suoritettu	alle vuosi	229	45,5	46,0	ei vertailutietoa
	yli vuosi, alle 2 vuotta	102	20,3	20,7	
	yli 2 vuotta, alle 5 vuotta	114	22,7	21,8	
	yli 5 vuotta	58	11,5	11,6	
Tuomiota jäljellä	alle vuosi	268	59,6	63,7	ei vertailutietoa
	yli vuosi, alle 2 vuotta	95	21,1	18,3	
	yli 2, alle 5 vuotta	74	16,4	12,2	
	yli 5 vuotta	13	2,9	5,8	

Kyselyyn vastanneista 86 prosenttia oli miehiä ja 13 prosenttia naisia (taulukko 2). Otoksessa suhdeluku oli miltei sama. Vastaajat jakautuivat myös ikäluokittain hyvin samankaltaisesti kuin otoksessa – suurin osa sekä vastaajista että otoksen vankeista kuului 30–39-vuotiaiden luokkaan. Keski-ikä oli molemmissa joukoissa 38 vuotta. Vastaajien keskuudessa yleisin päärikos oli muu väkivaltarikos (23 %). Melkein yhtä yleinen rikostyyppi oli henkirikos (22 %). Otoksessa yleisin päärikos oli henkirikos (29 %), joskin vertailuaineistossa henkirikoksi oli luokiteltu myös murhan ja tapon yritykset. Vastaajista suurin osa (40 %) oli vankeinhoidollisesti ensikerतालaisia (otoksessa 42 %). Toiseksi suurin osuus vastaajista (27 %) oli vankeja, joiden kertaisuus oli yli neljän (otoksessa 30 %). Vastaajista 90 prosentin kansalaisuus ja 91 prosentin äidinkieli on suomi. Vertailuaineiston pohjalta kansalaisuutta ja äidinkieltä ei voida määrittää erikseen, mutta näitä tietoja voidaan verrata ulkomaa-laisten vankien määrään (9 % otoksessa). Kyselyyn vastanneiden vankien jakaumat muistuttivat melko läheisesti otoksen jakaumia myös sen osalta, paljonko tuomiota on suoritettu ja vielä jäljellä. Kyselyyn vastanneiden joukossa lyhyttä tuomiota suorittavat vangit olivat hieman aliedustettuina suhteessa otokseen ja pidempää (yli kahden vuoden tuomiota) suorittavat vastaavasti yliedustettuina (ks. taulukko 2). Miltei puolella (49 %) vastaajista korkein suoritettu koulutus oli perus-

keski- tai kansakoulu. Suhteellisesti suurin osa (47 %) vastaajista oli ennen vankeusrangaistuksen alkamista työttömiä. Tyypillisin perhesuhde ennen vankeusrangaistuksen alkamista oli avoliitto (34 %).

3.2 Tulosten analysointi ja raportointi

Suurin osa eri aihealueita koskevista kysymyksistä on Likert-asteikon mukaisia asenneväittämiä. Lisäksi kunkin kysymysoSION lopussa on yhdestä kahteen kysymystä, joihin sai vastata avovastauksella. Kvantitatiivisessa analyysissä aineistosta laadittiin ensin aihekohtaisesti suoria jakaumia eli tarkasteltiin, kuinka suuri osa vastaajista oli tietyn aihealueen väittämien suhteen samaa tai eri mieltä. Tämän jälkeen vertailtiin eri taustamuuttujien vaikutusta vastaustulosten jakautumiseen. Vaikutuksiltaan keskeisimmiksi taustamuuttujiksi osoittautuivat vankilatyypin (avo- tai suljettu vankila), rikosseuraamusalue ja vankila⁶.

Edellä mainittujen vastaajaryhmien osalta vertailtiin keskiarvoja. Mitä pienempi keskiarvo on, sitä myönteisempiä arvioita vastaajat ovat yleisesti ottaen antaneet ja päinvastoin⁷. Keskiarvon 3 voidaan ajatella kuvaavan neutraalia tulosta. Vastauskeskiarvo on kuitenkin karkea kriteeri, ja etenkin voimakkaasti jakautuneiden väittämien osalta keskiarvoihin tulee suhtautua varauksella. Lisäksi tulkinnassa on otettava huomioon asian merkitys ja painoarvo – mikäli kyse on vangin kannalta perustavanlaatuisesta oikeudesta tai muusta olennaisesta seikasta, keskiarvo voi ilmentää huolestuttavaa tulosta, vaikka luku olisi numeraalisesti lähellä neutraalia. Avo- ja suljettujen vankiloiden vertailussa testattiin tilastollisesti merkitsevyyseroja (t-testit).

Avokysymyksiin annetut vastaukset luettiin ensin läpi kokonaisuudessaan. Sen jälkeen ne luokiteltiin Nvivo-ohjelmalla sekä aihealueiden mukaan että vankilakohtaisesti. Kunkin osion väittämien pohjalta muodostettiin ensin yläkategorioita, joihin vastaukset koodattiin. Analyysin edetessä myös muista toistuvasti esiintyneistä teemoista muodostettiin kategorioita. Näin saatiin käsitys vastausten määrällisestä painottumisesta teemoittain. Seuraavaksi analysoitiin sitä, esittivätkö tietyn vankilan vastaajat keskenään samansuuntaisia huomioita kommentteissaan. Tämä tarkastelu auttoi osaltaan hahmottamaan, missä määrin aihealuekohtaisessa tarkastelussa esiinnousseet seikat olivat vankilakohtaisia tai esimerkiksi yleisemmin suljettujen vankiloiden tai avovankiloiden vastaajien kommentteissa esiintyviä.

Tekstin lomassa esitettävien vastaussitaattien tarkoitus on konkretisoida ja täydentää asenneväittämien vastaustuloksia. Raportissa esitetyt lainaukset ovat pääasiallisesti yleisiä, usean vastaajan näkökantoja edustavia esimerkkejä, mutta esiin on nostettu myös yksittäisiä tai muutaman kerran esiintyneitä, sisällöllisesti kiinnostavia huomioita. Niissä painottuvat vastausmuodolle tyypillisesti kriittiset näkökohdat; näkemykset olivat toisinaan hyvinkin jyrkkiä. *Tässä raportissa ei ole mahdollista arvioida yksittäisten avovastausten sisältöjä tai ottaa niihin kantaa.*

⁶ Vankikertaisuuden, päärikostyyppin tai sukupuolen osalta vaikutukset vastausjakaumiin olivat vähäisiä tai yksittäisiä.

⁷ Pääsääntöisesti väittämien rakenne on sellainen, että Likert-asteikon mukainen vastaus 1–2 merkitsee myönteistä arviota (samaa mieltä) ja vastaus 4–5 kielteistä arviota (eri mieltä). Sisällöltään negatiivisten väittämien osalta on käytetty muuttujamuunnoksia.

Avovastausten osalta on myös hyvä muistaa, että kyselyn kvantitatiivisissa tuloksissa tulee esille kokonaisvaltaisemmin vastaajien myönteisten ja kielteisten näkemysten suhde.

Kunkin avovastaussitaatin perässä on koodi, jossa on kirjain ja numero. Kirjain kuvaa avo- (a) tai suljettua vankilaa (s). Vastaajaa kuvaava numero on vastaajan järjestysluku vankilakohtaisessa SPSS-matriisissa, johon kyselylomakkeiden vastaukset on koodattu. Yksittäisiä vastaajia ei siten ole mahdollista tunnistaa.

Raportin kussakin temaattisessa osiossa esitellään ensin väittämien osalta olennaisimpia yleisiä tuloksia (tarkat vastausjakaumat esitetään prosenttilukukuviona). Tämän jälkeen vertaillaan avovankiloitten ja suljettujen vankiloitten vastaajien tuloksia. Näiden keskiarvovertailut esitetään kuvioina. Lisäksi kuvataan olennaisia vankila⁸- ja rikosseuraamusaluekohtaisia eroja. Kunkin luvun lopussa on avovastausten pohjalta muodostettu kooste. Johtopäätöksissä esitetään yhteenveto kyselyn keskeisistä tuloksista ja arvioidaan, kuinka vankeuslaitteille asetetut tavoitteet ovat kyselyn perusteella vankinäkökulmasta toteutuneet. Raportin lopussa on vielä liitetaulukkoja, joista näkyvät väittämävastausten tarkemmat tunnusluvut ja vastausten vankilakohtaiset keskiarvot sekä avovastausten lukumäärät ja vastausosuudet vankiloittain.

---

⁸ Suomenlinnan vankila on jätetty pois vankilakohtaisesta tarkastelusta alhaisen vastausprosentin vuoksi.

4 ANALYYSIN TULOKSET

4.1 Tiedonsaanti vankilassa

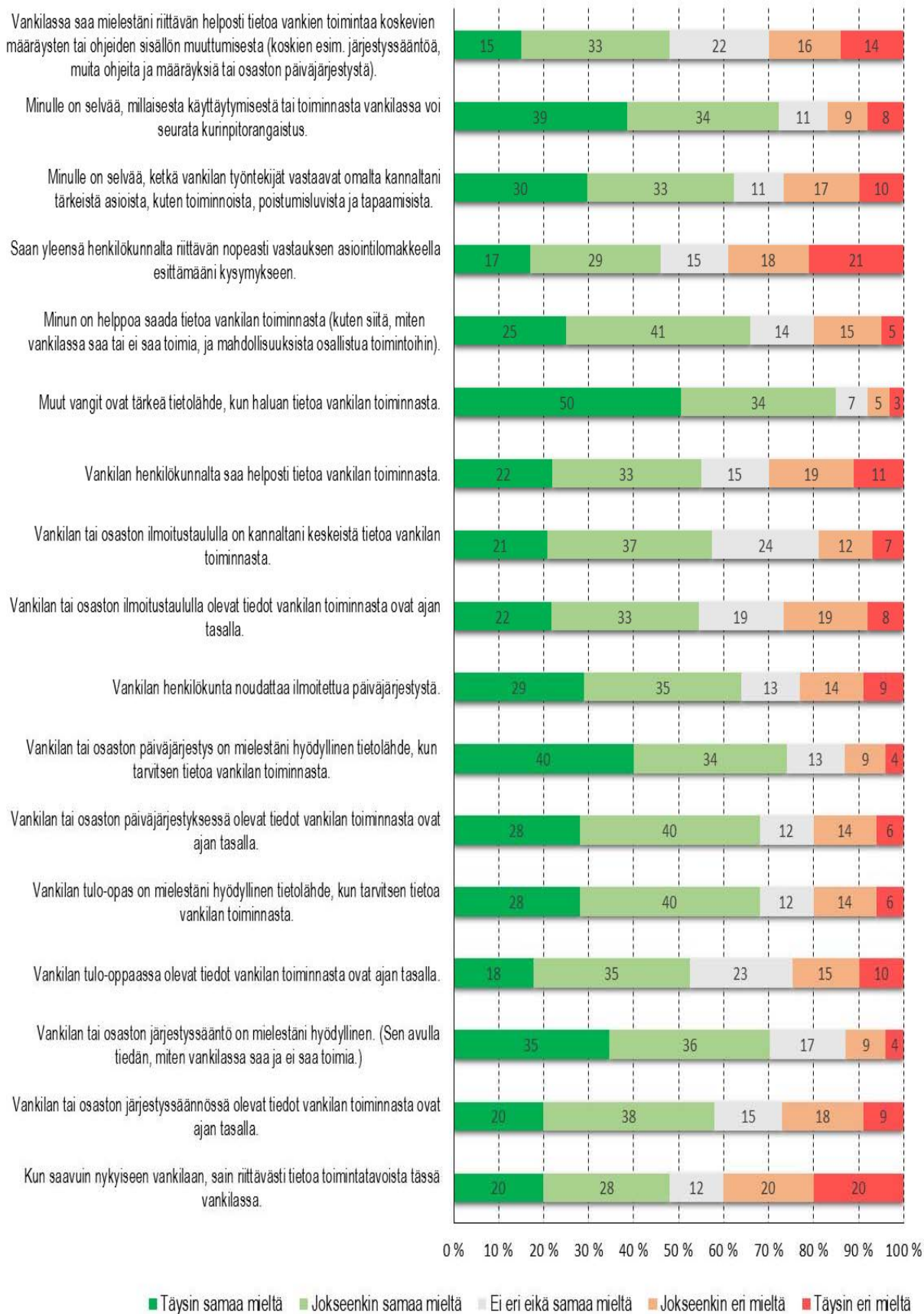
Kyselyn ensimmäisessä osiossa kysyttiin vankien näkemyksiä tiedonsaannista vankilassa. Aluksi kysyttiin, onko vanki tutustunut vankilan järjestyssääntöön, tulo-oppaaseen ja päiväjärjestykseen vähintään silmäilemällä niitä. Vankilan järjestyssääntö oli tuttu 88 prosentille, tulo-opas 71 prosentille ja päiväjärjestys 96 prosentille vastaajista.

Väittämissä tiedusteltiin näkemyksiä tiedon saannin toimivuudesta eri näkökulmista. Väittämäkohtaiset vastausmäärät vaihtelivat 518 ja 471 välillä (max. 522), eli vastauksia annettiin varsin runsaasti. Ensin käydään läpi yleisiä, keskeisiä tuloksia suorien vastausjakaumien osalta. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan vastausten jakautumista suhteessa taustamuuttujiin.

Suurin osa vangeista (66 %) oli sitä mieltä, että vankilan toiminnasta on helppo saada tietoa. Enemmistö vastaajista piti vankilan järjestyssääntöä (71 %), tulo-opasta (68 %) ja päiväjärjestystä (74 %) hyödyllisinä tietolähteinä. Reilu puolet (58 %) vastaajista arvioi myös, että vankilan ilmoitustaululla on keskeistä tietoa vankilan toiminnasta. Peräti 84 prosenttia vastaajista katsoi, että muut vangit ovat tärkeä tietolähde vankilan toimintaan liittyvissä asioissa.

Näkemykset henkilökunnasta tietolähteenä jakoutuivat voimakkaammin. Hie-man yli puolet (55 %) vastaajista oli sitä mieltä, että vankilan henkilökunnalta saa helposti tietoa vankilan toiminnasta. Eri mieltä oli melkein kolmannes (30 %) vangeista. Vastaajista 46 prosenttia katsoi, että henkilökunnalta saa riittävän nopeasti vastauksen asiointilomakkeella esitettyyn kysymykseen. Myös tästä eri mieltä oli reilu kolmannes (39 %) vastaajista. Lähes puolet (48 %) vastaajista arvioi saaneensa riittävästi tietoa vankilan toimintatavoista vankilaan saapuessaan, mutta peräti 40 prosenttia ei. Yli kaksi kolmasosaa (73 %) kuitenkin tiesi, minkälaisesta toiminnasta seuraa kurinpitorangaistus.

Tiedonsaantia koskevien väittämien vastausjakaumat on esitetty tarkemmin kuviossa 1.

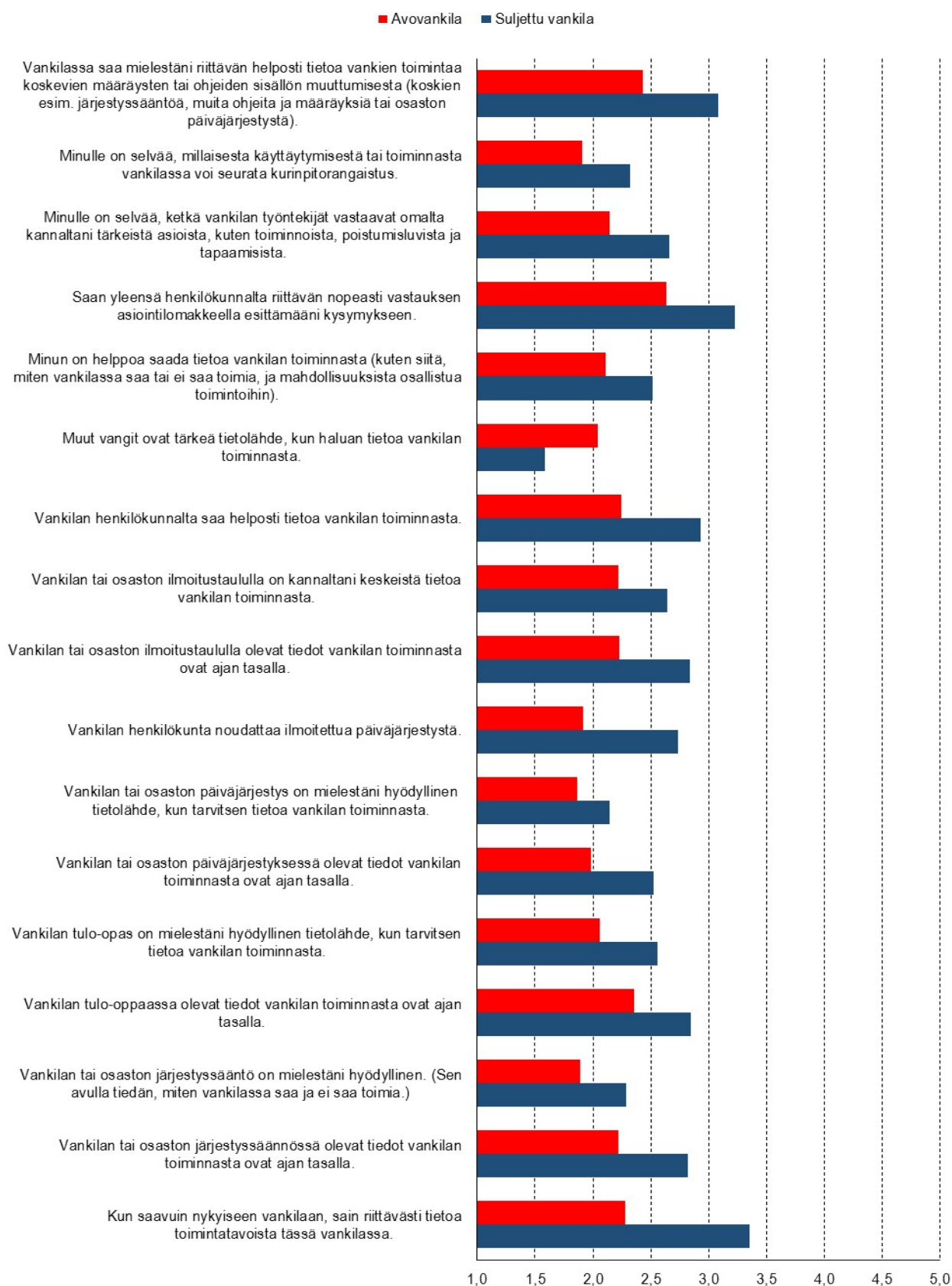
Kuvio 1 Vankien mielipiteet tiedonsaannista vankilassa, % vankeusvangeista 2014

Suljettujen vankiloiden vastaajat arvioivat tiedon saamista vankilan toiminnasta kokonaisuudessaan kriittisemmin kuin avovankiloiden vastaajat (kuvio 2 alla)⁹. Suurin keskiarvoero avo- (ka. 2.3) ja suljettujen vankiloiden (ka. 3.4) vastausten välillä koski sitä, saiko vanki riittävästi tietoa vankilan toimintatavoista vankilaan saapuessaan. Suljettujen vankiloiden vastaajat arvioivat muut vangit tärkeäksi tietolähteeksi useammin kuin avovankiloiden vastaajat. Se selittyy sillä, että muiden tietolähteiden toimivuudessa on vastausten perusteella enemmän ongelmia suljetuissa kuin avovankiloissa.

---

⁹ Osion kaikkien väittämien keskiarvoerot olivat tilastollisesti merkitseviä 0,01 tasolla.

Kuvio 2 Vankien mielipiteet tiedonsaannista vankilassa vankilatyypin mukaan, vankeusvangit 2014. Likert-asteikollisten kysymysten vastauskeskiarvot (1 = samaa mieltä, 5 = eri mieltä)

Alueellisesti tarkasteltuna tiedonsaantia koskevat tulokset olivat kokonaisuudessaan myönteisimmät Itä- ja Pohjois-Suomen alueen Laukaan avovankilassa ja Länsi-Suomen alueen Vilppulan ja Vanajan avovankiloissa. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella oltiin yleisesti ottaen tyytymättömiä. Kielteisimmät tulokset jakautuivat kuitenkin kaikkien kolmen rikosseuraamusalueen suljettujen vankiloiden kesken – tyytymättömiä oltiin Itä- ja Pohjois-Suomen alueen Pelson vankilassa, Länsi-Suomen alueen Hämeenlinnan vankilassa ja Etelä-Suomen alueen Riihimäen vankilassa.

Seuraavaksi tarkastellaan vielä väittämiä, joihin annetut vastaukset jakautuivat voimakkaasti. ”Vankilan henkilökunnalta saa helposti tietoa vankilan toiminnasta” -väittämän tulokset olivat selkeästi myönteisiä Itä- ja Pohjois-Suomen Laukaan avovankilassa (ka. 1.76) ja Länsi-Suomen Vanajan vankilassa (ka. 2.0). Kielteisimmät arviot annettiin Länsi-Suomen Hämeenlinnan vankilassa (ka. 3.1) ja Etelä-Suomen Riihimäen vankilassa (ka. 3.3).

”Saan yleensä henkilökunnalta riittävän nopeasti vastauksen asiointilomakkeella esittämäni kysymykseen” -väittämän tulokset olivat myönteisiä kaikissa avovankiloissa lukuun ottamatta Etelä-Suomen Jokelan avovankilaa (ka. 3.3) ja Itä- ja Pohjois-Suomen Sulkavan avovankilaa (ka. 3.1), joiden tulokset olivat hieinan kielteisen puolella. Tulokset olivat kielteisiä kaiken kaikkiaan seitsemässä vankilassa. Kaikista kielteisimpiä ne olivat Etelä-Suomen alueen Riihimäen (ka. 3.4) ja Länsi-Suomen alueen Hämeenlinnan vankilassa (ka. 3.8).

Lopuksi tarkastellaan vielä väittämää, jossa tiedusteltiin riittävästä tiedonsaannista vankilaan saapuessa. Kuten aiemmin todettiin, tässä erot suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden välillä olivat suurimmat. Vankilakohtainen tarkastelu osoittaakin, että väittämän tulokset olivat suljettujen vankiloiden osalta myönteisen puolella (ka. 2.6) ainoastaan Itä- ja Pohjois-Suomen alueen Pyhäselän vankilassa. Vankiloiden väliset keskiarvoerot väittämää koskien olivat kaiken kaikkiaan huomattavia (paras ka. 1.7 ja huonoin 3.9).

Miltei joka kolmas (30 %) vanki vastasi tiedon saantia vankilassa koskevaan avokysymykseen. Avovastausten painotuksissa tai sisällöissä ei ollut juurikaan yllätyksiä väittämien tuloksiin nähden – toisilta vangeilta saatua tietoa pidettiin tärkeänä, kun taas näkemykset henkilökunnasta tietolähteenä olivat varsin vaihtelevia. Päiväjärjestyksen, järjestyssääntöjen ja ilmoitustaulun ajantasaisuuden sekä asiointilomakkeisiin vastaamisen puutteisiin liittyen esitettiin muutamia kommentteja. Yksittäisenä asiana erityisesti suljettujen vankiloiden vastauksista nousivat esiin tulo-opaat. Useassa kommentissa todettiin yksikantaan, ettei tulo-opasta ole annettu. Tiedonsaantia ylipäänsä kommentoitiin jonkin verran sekä avo- että suljettujen vankiloiden vastauksissa.

Ikävä kyllä useasti vankilan henkilökunta jo vastaanottaessaan uutta vankia ja varsinkin ekakertalaista jättää kokonaan kertomatta toiminnastaan yhtään mitään, ja useasti kysyttäessä eivät kommentoi millään tavalla. [s25]

Silloin kuin saavuin vankilaan minulle ei kerrottu mitään eikä annettu mitään tietoa järjestyssäännöistä eikä tavoista. Kaikki tiedot hankin itse muilta vangeilta ja lopulta löytyi vankilan säännöt jostain olohuoneen pöydältä. Silloin pääsin tutustumaan. [a32]

Vieraskielisten vankien kommentit keskittyivät yhteen suljettuun vankilaan.

Osaan hyvin ainoastaan venäjää¹⁰. Vankilan hallinto ei anna mitään tietoa venäjän kielellä. En ymmärrä vankeinhoitolaitoksen toimintaperiaatteita. Edes kaupan tie-toja ei ole venäjäksi. [s235]

Avovankiloiden vastaajien osalta vastauksista ei pääsääntöisesti ollut havaittavissa erityistä yhdensuuntaisuutta. Eräissä avovankiloissa vastaajat kommentoivat kuitenkin kriittisesti erityisesti tiedonsaantia vartijoilta; tiedonsaanti vartijoilta koettiin yleisesti ottaen hankalana tai eri vartijoilta saatu tieto ristiriitaisena.

Säännöt vaihtuvat eri vartijoilla (esim. toinen vartija sanoo että saa pitää tavaraa ja toinen sanoo seuraavalla kerralla että ei saa). [a193]

4.2 Vankien oikeudet ja kohtelu

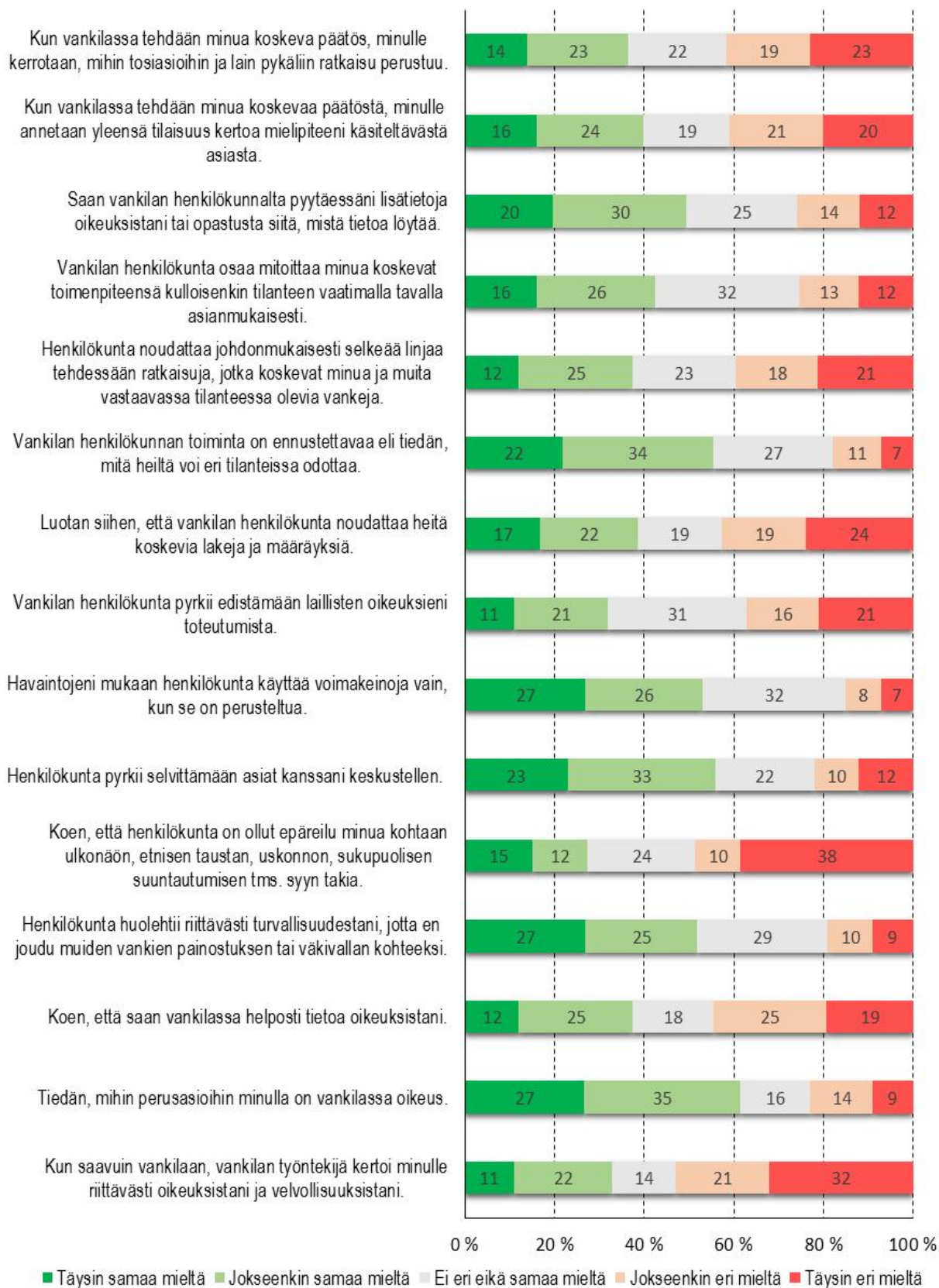
Kyselyn toisessa osiossa vastaajilta tiedusteltiin heidän näkemyksiään vankien oikeuksiin ja kohteluun liittyen. Aluksi kysyttiin, mistä tietolähteistä vastaajat saavat mielestään parhaiten tietoa vankien oikeuksista. Vastaajia pyydettiin valitsemaan enintään kaksi tärkeintä tietolähdettä valmiista vastausehdoista, jotka olivat: vankilan henkilökunta (suullinen neuvonta), muut vangit, läheiset, asiamies, vankilan tai osaston järjestyssääntö, vankilan tulo-opas, tiedonsaanti kirjastosta, muu. Selkeästi useimmiten valitut vaihtoehdot olivat muut vangit (N=402) ja henkilökunta (N=215). Muiden vaihtoehtojen osalta vastaukset jakautuivat seuraavasti: asiamies (N=80); muu (N=51); vankilan tai osaston järjestyssääntö (N=41); läheiset (N=29); vankilan tulo-opas (N=28); tiedonsaanti kirjastosta (N=24). Vastaajien mainitsemia muita tietolähteitä olivat erityisesti erilaiset virallislähteet, kuten vankeuslaki ja lain esityöt. Useamman kerran mainittiin myös Kriminaalihuollon tukisäätiö ja oikeustieteen opinnot yleensä.

Väittämässä tiedusteltiin vastaajien näkemyksiä oikeuksiin liittyvän tiedon saamisesta, vankien oikeuksien toteutumisesta vankilassa ja kohtelusta yleensä. Väittämäkohtaiset vastausmäärät vaihtelivat 519 ja 508 välillä, eli myös näihin väittämiin vastattiin varsin kattavasti. Edellisen luvun tapaan myös tässä käydään ensin läpi suorien vastausjakaumien keskeiset tulokset (tarkemmin kuviossa 3). Tässä osiossa usean väittämän tulokset jakautuivat melko voimakkaasti, joten tarkastelun pääpaino on taustamuuttujakohtaisessa tarkastelussa.

Vastaajista 62 prosenttia vastasi tietävänsä, mihin perusasioihin hänellä on vankilassa oikeus. Eri mieltä oli 23 prosenttia vastaajista. Kuitenkin vain 37 prosenttia vastaajista koki saavansa vankilassa helposti tietoa oikeuksistaan ja suurempi osuus (44 %) oli eri mieltä. Vain kolmannes (33 %) vastaajista katsoi saaneensa vankilan työntekijältä riittävästi tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan vankilaan saapuessaan ja peräti 53 prosenttia vangeista piti saapumisvaiheessa saatua tietoa riittämättömänä.

Reilu puolet vastaajista oli sitä mieltä, että henkilökunta huolehtii vankien turvallisuudesta (52 %) ja pyrkii selvittämään asiat keskustellen (56 %) ja että henkilökunnan toiminta on ennustettavaa (56 %). Eri mieltä väittämistä oli noin joka viides vastaaja. Henkilökunnan voimankäyttöä piti perusteltuna 53 prosenttia vastaajista (15 % oli eri mieltä).

¹⁰ Venäjänkielinen vastaus on käännetty suomeksi.

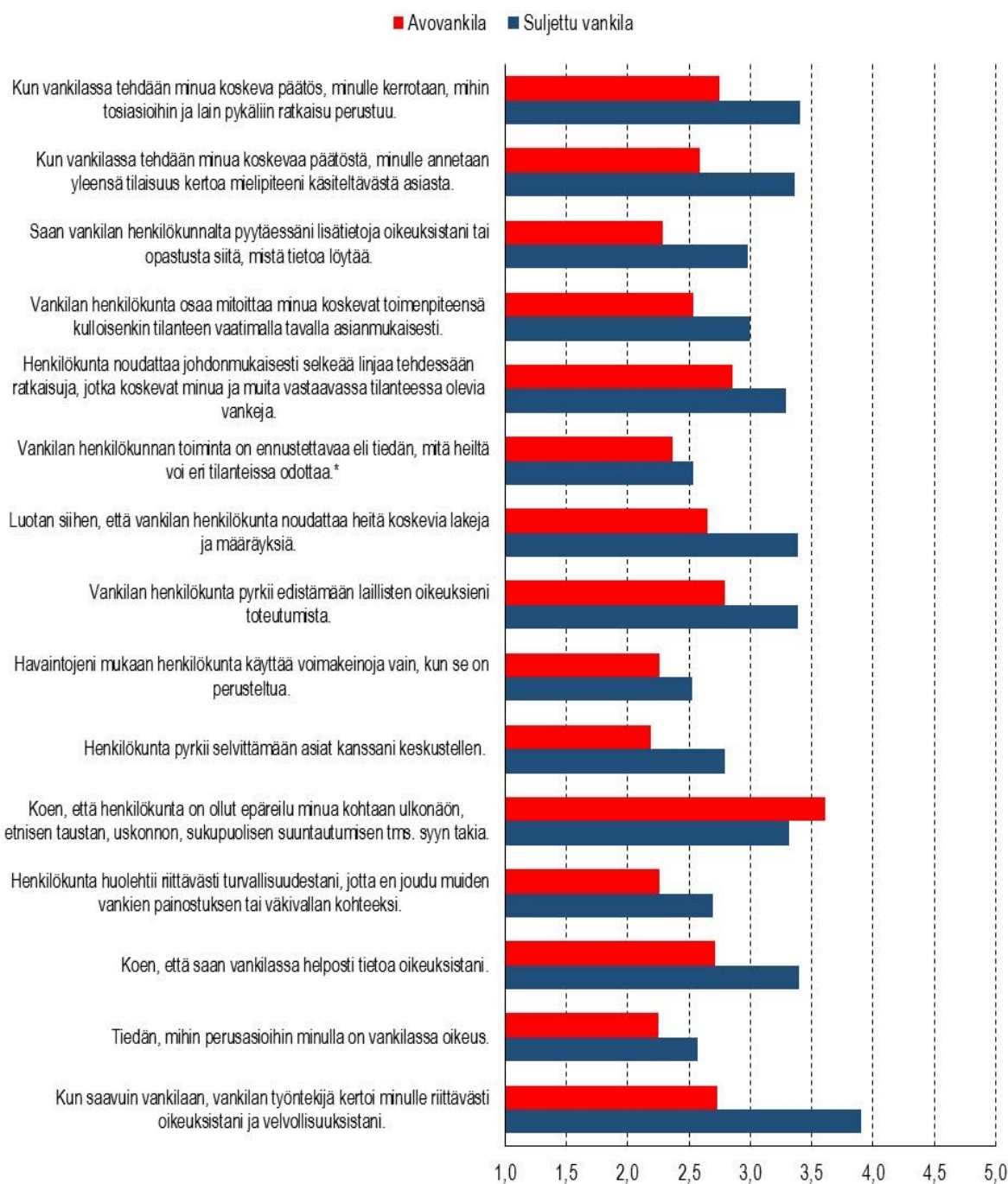

Kuvio 3 Vankien mielipiteet oikeuksien toteutumisesta ja kohtelusta vankilassa, % vankusvangeista 2014.

Suljettujen vankiloiden vastaajien arviot oikeuksien toteutumisesta ja kohtelusta vankilassa olivat yleisesti ottaen kriittisempiä kuin avovankiloiden vastaajien. Avovankiloiden osalta kaikkien väittämien tulokset olivat ainakin kohtuullisen myönteisiä. Suljettujen vankiloiden tulokset olivat kielteisiä seitsemän ja myönteisiä kahdeksan väittämän osalta. Kielteiset tulokset olivat huolestuttavia sikäli, että ne kohdistuivat vangin oikeuksien toteutumisen näkökulmasta varsin keskeisiin seikkoihin: ”kun saavuin vankilaan, vankilan työntekijä kertoi minulle riittävästi oikeuksistani ja velvollisuuksistani” (ka. 3.9); ”koen, että saan vankilassa helposti tietoa oikeuksistani” (ka. 3.4); ”vankilan henkilökunta pyrkii edistämään laillisten oikeuksieni toteutumista (ka. 3.4); ”luotan siihen, että vankilan henkilökunta noudattaa heitä koskevia lakeja ja määräyksiä” (ka. 3.4); ”henkilökunta noudattaa johdonmukaisesti selkeää linjaa tehdessään ratkaisuja, jotka koskevat minua ja muita vastaavassa tilanteessa olevia vankeja” (ka. 3.3); ”kun vankilassa tehdään minua koskevaa päätöstä, minulle annetaan yleensä tilaisuus kertoa mielipiteeni käsiteltävästä asiasta” (ka. 3.4) ja ”kun vankilassa tehdään minua koskeva päätös, minulle kerrotaan, mihin tosiasioihin ja lain pykäliin ratkaisu perustuu” (ka. 3.4).¹¹

---

¹¹ Näiden seitsemän väittämäkysymysten avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden keskiarvoerot olivat tilastollisesti merkitseviä 0,01 tasolla.

* Keskiarvojen erojen välillä ei ole tilastollista merkitsevyyttä.

Kuvio 4 Vankien mielipiteet oikeuksien toteutumisesta ja kohtelusta vankilassa vankilatyypin mukaan, vankeusvangit 2014. Likert-asteikollisten kysymysten vastauskeskiarvot (1= samaa mieltä, 5= eri mieltä)

Alueellisesti tarkasteltuna Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen vastaajat olivat tämänkin osion väittämien suhteen yleisesti ottaen tyytymättöimpiä. Osion tulokset olivat kaiken kaikkiaan myönteisimmät Itä- ja Pohjois-Suomen sekä Länsi-Suomen alueen avovankiloissa. Itä- ja Pohjois-Suomen alueen kaikissa avovan-

kiloissa sekä Länsi-Suomen alueen Vanajan avovankilassa tulokset olivat myönteiset (ka. alle 3.0) kaikkien väittämien suhteen. Kielteisimpiä – osittain jopa erittäin kielteisiä – tulokset olivat Etelä-Suomen alueen suljetuissa vankiloissa ja Länsi-Suomen Hämeenlinnan suljetussa vankilassa. Esimerkiksi väittämään ”kun vankilassa tehdään minua koskevaa päätöstä, minulle annetaan yleensä tilaisuus kertoa mielipiteeni käsiteltävästä asiasta” annettujen vastausten tulokset olivat myönteisiä yhdeksän vankilan osalta, mutta em. vankiloissa vastausten keskiarvot olivat todella kielteisiä (4.0 ja 3.6), kuten myös väittämän ”kun vankilassa tehdään minua koskeva päätös, minulle kerrotaan, mihin tosiasioihin ja lain pykäliin ratkaisu perustuu” tulokset (3.9 ja 3.6).

Vankien oikeuksia ja kohtelua koskevaan avokysymykseen vastasi noin joka neljäs (24 %) vastaaja. Vastaajat kommentoivat erityisesti oikeuksiin liittyvän tiedon saamista, henkilökunnan käytöstä tai suhtautumista vankeja kohtaan sekä yleisesti päätöksentekoon liittyviä asioita. Useimpien vankiloiden osalta vastauksissa nostettiin esiin sekä positiivisia että negatiivisia asioita. Eräiden suljettujen vankiloiden kohdalla selkeä suuntaus oli kuitenkin vastaajien melko kokonaisvaltainen tyytymättömyys kohteluunsa: kommenteissa kuvattiin tyypillisesti useita ongelmakohtia. Useamman kerran esiin nousseita seikkoja olivat oikeuksia koskevan tiedonsaannin puutteet ja vankilahenkilökunnan käytöksen kokeminen mieltävaltaiseksi.

Vankilassa on erittäin vaikea saada tietää omista oikeuksista, henkilökunta jättää kertomatta oikeuksista ja velvollisuuksista. Kun et täytä velvollisuuksia, joita et edes tiedä, siitä rangaistaan. Rangaistuksista puuttuu täysin johdonmukaisuus ja perustelutkin ovat usein kyseenalaisia tai väärää. Ihmetyttää myös se, että jotkin asiat ovat sallittuja toisille vangeille mutta toisille ei. Myös iso ero on vartijoiden käytöksen ja toiminnan välillä, osa sanoo että jokin tavara saa olla hallussa ja toinen vartija vie siitä eristyksen seuraavana päivänä... [s168]

Myös päätösten puutteellisia perusteluita kritisoitiin.

Tehtyihin päätöksiin annetut vastaukset ylimalkaisia sekä ympäröityjä. Yksityiskohtainen, annettua lausumaa avaava perustelu puuttuu täysin. [s70]

Poistumislupapäätöksiä (kielteisiä) ei perustella hallintolain 44. ja 45 §:n edellyttämällä tavalla vaan niissä käytetään vain vakiomuotoisia perusteluita. Virkamiehet eivät ota ratkaisuihinsa huomioon EIS:n ja perustuslain säännöksiä vaan ainoastaan vankeuslain ja -asetuksen järjestyssäännön ja vankilan omat määräykset ja käytännöt. [s56]

Yksittäisistä oikeuksista sekä avovankiloiden että suljettujen vankiloiden osalta nousivat esiin perhetapaamiset ja vankien tyytymättömyys niiden toteutumiseen. Lisäksi jonkin verran kommentoitiin vankien terveydenhoitoa.

Vankilaan tullessani menetin kaikki terveyden hoidon/lääkärin hoitoon koskevan oikeusturvan, käsittämätöntä! [a207]

Vankien kivunhoito on täysin retuperällä eli sitä ei tehdä lainkaan vaan jokainen vanki kovista diagnooseistaan huolimatta jätetään yksin kipujen kanssa koska rise kieltää pkv.(?) lääkkeet, joka tarkoittaa et vanki on siviilissä asiallisessa kivunhoidossa tuhansien lääkärinlausuntojen mukaan täällä ei ole kipuja eikä ketään hoideta (kipuja siis!) Minulla on vankilalääkäreiden lausuntoja et eivät saa hoitaa tai määrätä näin

koska Rise kieltää sen jne.! Tämä on suurin kohta mitä pitää korjata koska tämä vielä räjähtää käsiin! Vankila nykyään pelottavampi koska kaikki huono lisääntyy tän myötä! [s134]

Suljettujen vankiloiden vastaajat mainitsivat usein JR-merkinnät ja niihin liittyvät seuraukset. Merkinnällä viitataan siihen, että vangilla on yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Vangit kokivat merkintöjen vaikuttavan monella tasolla heidän oikeuksiensa toteutumiseen, ja tietyiltä osin merkintöjen on tarkoituskin asettaa rajoja. Asetelma on kuitenkin monitahoinen, eikä sitä ei ole mahdollista avata tässä yhteydessä.

"JR"-merkintää käytetään vankien oikeuksien eväämiseen täysin mielivaltaisesti koko rikosseuraamus-/vankeinhoitojärjestelmässä. [s284]

Vankilan oma niin sanottu JR-yhteys merkintä tuntuu vaikuttavan kaikkeen päätöksentekoon negatiivisesti koulutusasiat, avolaitos asiat tämän lisäksi minua ei ole tuomittu JR-rikoksesta mutta silti sitä käytetään minuun liittyvässä päätöksen teossa. [s48]

Kaikki oikeudet on viety ja kohtelu on paljon huonompaa kun romaaneilla tai vähemmistöryhmillä ja tavallisilla vangeilla koska minulle on laitettu JR-merkintä ja sitä ei saa pois, vaikka olen jättänyt kaiken jengitoiminnan 2010 enkä ole sen jälkeen kuulunut mihinkään järjestöön tai jengiin, mutta minulle on sanottu etten pääse avotaloon ikinä JR-merkinnän takia enkä matalamman turvaluokituksen suljettuun vankilaankaan sama syy ja lomat ei pyöri säännöllisesti vaikka olen hoitanut lomat kunnolla ja muutenki käyttäytyäny moitteettomasti ja rikkeitä koko ajan, mutta silti multa evätään ja tyssätään kaikki anomukset. [s262]

4.3 Muutoksenhaku ja kantelut

Kyselyn kolmannen osion kysymykset koskivat muutoksenhakua ja kanteluiden tekemistä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon liittyen. Aluksi tiedusteltiin, ovatko vangit hakeneet muutosta tai kannelleet. Vastaajista 24 prosenttia oli hakenut muutosta tai tehnyt kantelun ja 76 prosenttia vastaavasti ei. Niitä vastaajia, jotka olivat hakeneet muutosta tai tehneet kantelun, pyydettiin määrittämään enintään kaksi tärkeintä syytä siihen valmiiden vastausvaihtoehtojen pohjalta. Nämä syyt olivat mainintojen lukumäärän mukaisessa järjestyksessä seuraavat: päätös perustui virheelliseen tietoon (N=56); halusin virkamiehen myöntävän virheensä (N=52); muu syy (N=36); halusin, että käytäntöjä muutetaan (N=33); halusin korvausta vahingosta (N=23). Vastaajien mainitsemia muita syitä hakea muutosta olivat muun muassa lainvastaisiksi tai puutteellisesti perustelluiksi koetut päätökset.

Vastaajia, jotka eivät olleet hakeneet muutosta tai tehneet kantelua, pyydettiin puolestaan valitsemaan määriteltujen vastausvaihtoehtojen pohjalta enintään kaksi syytä sille, miksi he eivät olleet tehneet niin. Näiden syiden osalta järjestys oli seuraava: ei ole ollut syytä tai tarvetta (N=198); koen, että vankilahenkilökunta suhtautuu muutoksen hakemiseen ja kantelun tekemiseen kielteisesti (N=66); en usko, että muutoksen hakemisesta tai kantelemisesta seuraa kannaltani myönteistä muutosta asioihin (N=64); en tiedä, miten muutosta haetaan tai miten kantelu tehdään (N=47); en ole jaksanut (N=30); muu syy (N=20); muutoksenhaun ja

kantelun käsittely kestää liian pitkään (N=18); en usko muutoksenhaun tai kantelun menevän läpi (N=3).

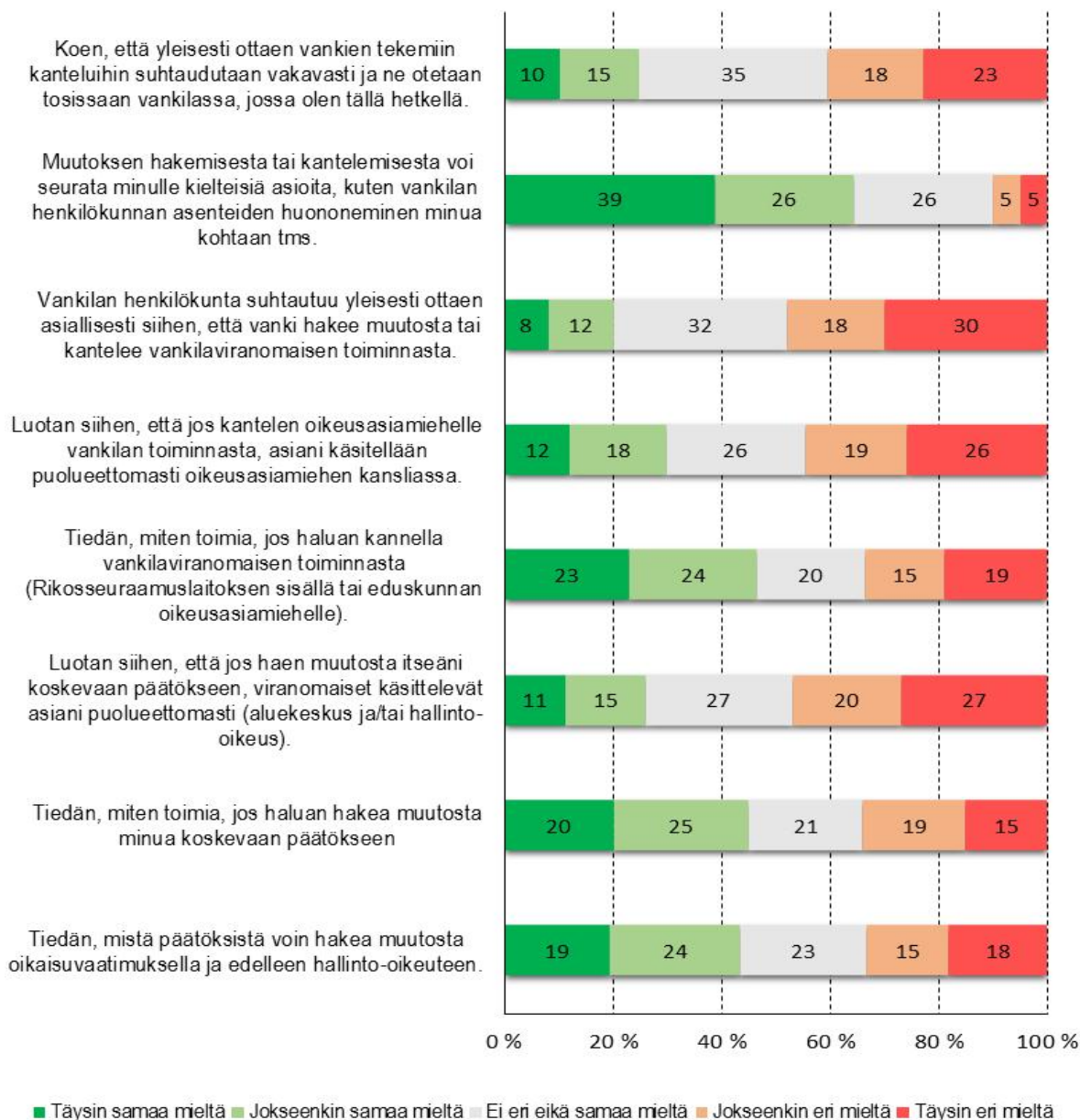
Muiksi syyksi määritetyt, aukikirjoitetut seikat olivat käytännössä usein päällekkäisiä annettujen vastausvaihtoehtojen kanssa. Suurimmassa osassa vastauksia toistuivat näkemykset siitä, että muutoksenhausta tai kantelemisesta seuraa ongelmia henkilökunnan taholta ja ettei muutoksenhaulla tai kantelulla toisaalta ole positiivista vaikutusta oikeuksien toteutumiseen.

Väittämien aihepiirejä olivat muutoksenhaku- ja kanteluprosessien tunteminen, luottamus niitä käsitteleviin viranomaisiin ja vankilahenkilökunnan suhtautuminen muutoksen hakemiseen ja kantelemiseen. Väittämäkysymyskohtaiset vastausmäärät vaihtelivat 497 ja 501 välillä, eli vastausaktiivisuus oli kohtuullisella tasolla. Aikaisempien lukujen tapaan tässä käsitellään ensiksi suorien vastausjakaumien keskeiset tulokset ja edetään sitten vastaajaryhmäkohtaiseen tarkasteluun.

Kuten allaolevasta kuviosta näkyy, vastaajista 45 prosenttia vastasi tietävänsä, miten toimia halutessaan hakea muutosta itseään koskevaan päätökseen. Epäselvää tämä oli noin kolmannekselle (34 %) vastaajista. Hieman useampi (47 %) vastasi tietävänsä, kuinka vankilaviranomaisen toiminnasta kannellaan; tämäkin oli epäselvää noin kolmannekselle (34 %) vastaajista.

Kyselyyn vastanneiden vankien luottamus muutoksenhaku- ja kanteluviranomaisiin näyttäytyi suorien jakaumien tarkastelun valossa melko heikkona. Vain noin neljännes (26 %) vastasi luottavansa siihen, että muutoksenhakuviranomaisen käsittelee vankia koskevan päätöksen puolueettomasti. Vastaajista 47 prosenttia ei luottanut puolueettomuuteen. Kantelun käsittelyn puolueettomuuteen eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa luotti 30 prosenttia vastaajista, mutta suurempi osa (45 %) ei.

Vastaajien näkemykset vankilahenkilökunnan suhtautumisesta muutoksenhakuun tai kantelemiseen olivat yleisesti ottaen vielä vähemmän mairittelevia. Vain viidennes vastaajista (20 %) arvioi henkilökunnan suhtautuvan yleisesti ottaen asiallisesti siihen, että vanki hakee muutosta tai kantelee vankilaviranomaisen toiminnasta. Eri mieltä oli lähes puolet (48 %) vangeista. Peräti 65 prosenttia vastaajista katsoi, että muutoksen hakeminen tai kanteleminen voi johtaa kielteisiin seurauksiin, kuten vankilan henkilökunnan asenteiden huononemiseen muutoksenhakijaa/kantelijaa kohtaan. Vain 10 prosenttia vastaajista oli tästä eri mieltä. Muutoksenhakua ja kanteluita koskevien väittämien vastausjakaumat on esitetty tarkemmin kuviossa 5.

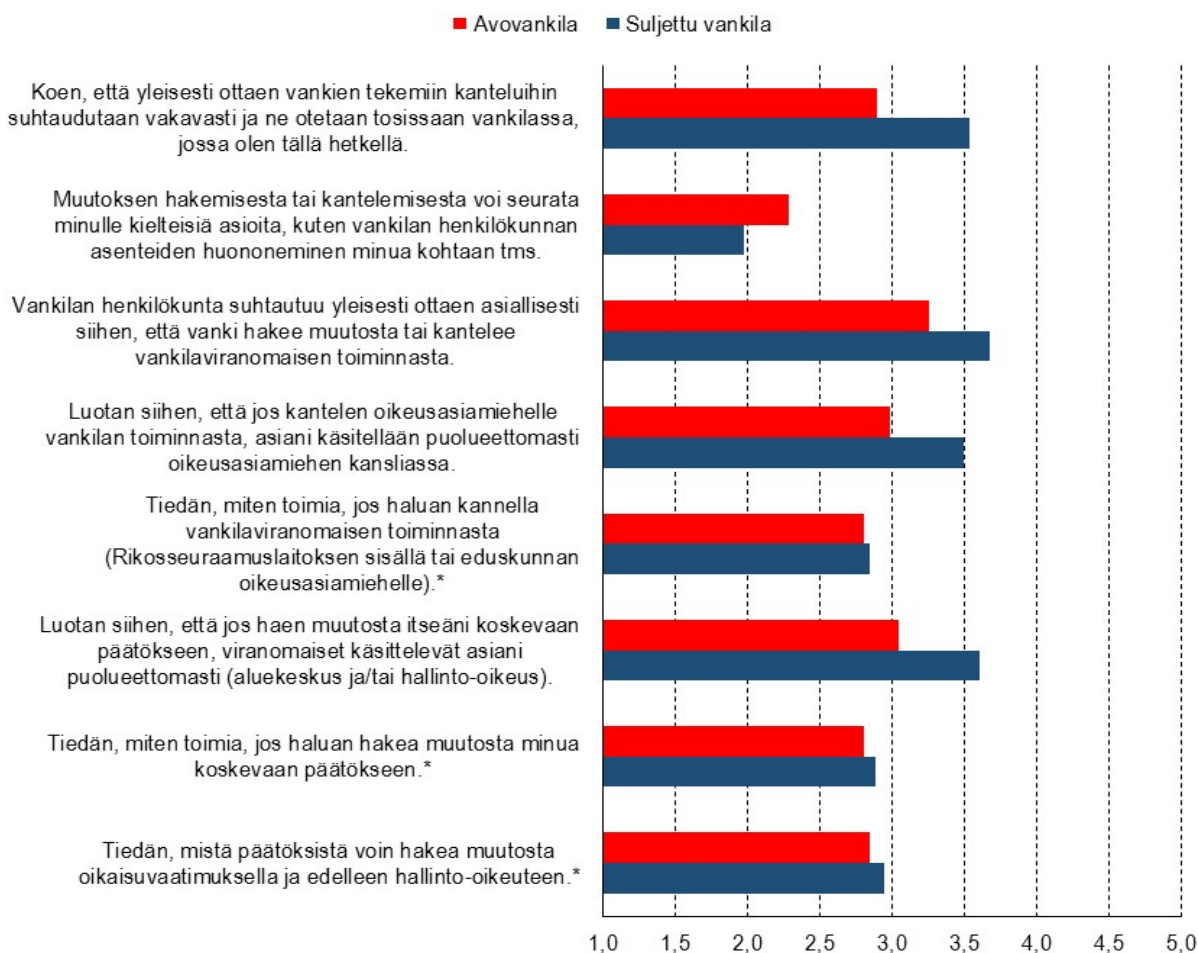
Kuvio 5 Vankien mielipiteet muutoksenhausta ja kanteluiden tekemisestä vankeuden täytäntöönpanoon liittyen, % vankeusvangeista 2014

Tässä osiossa avo- ja suljetuissa vankiloissa annettujen vastausten keskiarvojen erot olivat pienemmät kuin missään muussa osiossa. Kuten alla olevasta kuviosta 6 näkyy, melko suuri osa avovankiloiden väittämätuloksista osa oli lähellä neutraalia. Avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden vastaajat vastasivat suunnilleen yhtä usein tietävänsä, mistä päätöksistä voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksilla, kuinka muutosta haetaan ja kuinka kannellaan. Vaikka tulos ei ole suoranaisesti kielteinen, ei se ole millään muotoa myöskään ihanteellinen, koska kyseessä on vangin oikeusturvan kannalta erittäin keskeisten prosessien tunteminen.

Osa tuloksista oli sekä avo- että suljettujen vankiloiden osalta keskimäärin kielteisiä. Kummankin vankilatyypin osalta kielteiset tulokset kohdistuivat seuraaviin väittämiin: ”vankilan henkilökunta suhtautuu yleisesti ottaen asiallisesti siihen, että

vanki hakee muutosta tai kantelee vankilaviranomaisen toiminnasta” (avo ka. 3.3, suljettu ka. 3.7); ”muutoksenhausta seuraa kielteisiä asioita” (avo ka. 3.7, suljettu ka. 4.0¹²).¹³

Suljettujen vankiloiden osalta tulokset olivat varsin kielteisiä myös seuraavien väittämien suhteen: ”luotan siihen, että jos haen muutosta itseäni koskevaan päätökseen, viranomaiset käsittelevät asiani puolueettomasti” (ka. 3.6¹⁴); ”luotan siihen, että jos kantelen oikeusasiamiehelle vankilan toiminnasta, asiani käsitellään puolueettomasti oikeusasiamiehen kansliassa” (ka. 3.5) ja ”koen että vankien tekemiin kanteluihin suhtaudutaan vakavasti ja ne otetaan tosissaan vankilassa, jossa olen tällä hetkellä.” (ka. 3.5).¹⁵ Suljettujen ja avovankiloiden vastausjakaumien keskiarvoerot on esitetty tarkemmin kuviossa 6.

* Keskiarvojen erojen välillä ei ole tilastollista merkitsevyyttä.

Kuvio 6 Vankien mielipiteet muutoksenhausta ja kanteluiden tekemisestä vankeuden täytäntöönpanoon liittyen vankilatyypin mukaan, vankeusvangit 2014. Likert-asteikollisten kysymysten vastauskeskiarvot (1= samaa mieltä, 5= eri mieltä)

¹² Käytetty muuttujamuunnosta: (alkuperäinen keskiarvo -6)*(-1).

¹³ Näiden kahden väittämäkysymyksen avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden keskiarvoerot olivat tilastollisesti merkitseviä 0,01 tasolla.

¹⁴ Avovankiloiden keskimääräinen tulos oli tältä osin neutraali (3.0).

¹⁵ Näiden kolmen väittämäkysymyksen avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden keskiarvoerot olivat tilastollisesti merkitseviä 0,01 tasolla.

Vankilakohtainen tarkastelu osoitti, että vain Itä- ja Pohjois-Suomen alueen Laukaan avovankilan osalta tulokset olivat kaikkien väittämien suhteen myönteisen puolella. Laukaan jälkeen arviot olivat parhaimpia Itä- ja Pohjois-Suomen alueen Vilppulan avovankilassa sekä Länsi-Suomen alueen Vanajan avovankilassa. On kuitenkin huomionarvoista, että edellä mainittujen rikosseuraamusalueiden avovankiloista Käyrän ja Sulkavan vankilat olivat kolmen, keskimäärin kielteisimmät arviot antaneiden vankiloiden joukossa.

Muutoksenhakua ja kanteluita koskeneeseen avokysymykseen vastasi 16 prosenttia vastaajista. Tämä oli siten kyselyn vähiten kommentoitu avokysymys. Aihepiiriin asioita kommentoitiin kuitenkin jonkin verran myös muiden avokysymysten yhteydessä. Väittämien tulosten valossa ei ole yllättävää, että valtaosa kommenteista tarkentaa odotuksia tai näkemyksiä muutoksenhaun tai kantelemisen kielteisistä seurauksista.

En ole tehnyt kanteluita koska pelkään, että siitä koituisi minulle ongelmia henkilökunnan puolelta. [s37]

Olen anonut muutoksia vankilan päätöksiin sekä tehnyt kanteluita kohtelustani vankilassa. Tästä on seurannut merkintä vankiasiakirjoihin VIRANOMAISVASTAINEN. Sittemmin tämä kirjaus nousee esiin kaikessa anomassani/hakemassani toiminnassa. Vankila on vakavasti puhutellen "suositellut" etten valittaisi saamistani päätöksistä. [s240]

Jos vanki vaatii vankeuslain noudattamista se kostetaan hänelle: - epäämällä loma, - epäämällä perhetapaaminen, - siirtämällä toiseen vankilaan kauaksi läheisistä, - vaikeuttamalla pääsyä avovankilaan, - vaikeuttamalla pääsyä koevapauteen. [s286]

Oman kokemukseni perusteella tiedän, että [11s] vankilan henkilökunta vastustaa voimakkaasti vankien tekemiä kanteluita tai kanteluyrityksiä. Niihin suhtautuminen on välipitämätöntä ja kielteistä. Kun teet/yrität tehdä kantelun tässä vankilassa, joudut välittömästi henkilökunnan silmätikuksi ja aletaan ehdottelemaan uutta sijoittelua toiseen vankilaan. Olen monta kertaa kysynyt henkilökunnalta, miten tai mihin kantelu tehdään enkä ole saanut vastausta kertaakaan. [s169]

Muutoksenhaun ja kantelemisen puutteita oikeussuojakeinoina pohdittiin varsin perusteellisesti. Sekä muutoksenhaku että kantelu nähtiin eräissä kommentoissa tosiasiallisesti tehottomina keinoina vangin oikeuksien toteuttamiseen.

Julkisesti hallinto-oikeus ei muka tee copy-paste perusteluita. Suurin osa näkemistäni ja saamistani päätöksistä on pääasiassa copy-pastettu. Olen jopa pyytänyt erikseen perusteluita, enkä leikkaa-liimaa päätöstä ja silti saanut sellaisen. EOA on aivan turha. Virkailijat ja työntekijät heittävät täällä vitsinä, että ainahan voit valittaa EOA:lle. Jos hallinto-oikeudesta tulee vankia puoltava päätös, on vartijoiden ratkaisu laittaa homma uudelle kierrokselle, eli he tekevät vaan silti uuden kielteisen päätöksen ja antavat valituslomakkeen. Ei heidän täällä tarvitse noita päätöksiä noudattaa kun ei ole mitään sanktioita. Sama koskee EOA:n päätöksiä ja huomautuksia. Ei mitään vaikutusta! [s263]

1. Rise ja EOA eivät valvo antamiensa oikeusohjeiden noudattamista vankiloissa. Ohjeita ei noudateta. 2. Kanteluiden käsittelyajat liian pitkiä. 3. EOA ei käytä syytteenosto-oikeuttaan. 4. Termi "tosiasiallinen hallintotoiminta" estää tehokkaiden oikeussuojakeinojen käytön. Esim. perhetapaamispäätös katsotaan tosiasialliseksi hallintotoiminnaksi, minkä vuoksi siitä ei voi valittaa hallinto-oikeuteen (...) [s69]

Vankien oikeus muutoksenhakuun ja valitusten käsitteleminen ovat suurimmat ongelmat. Hallinto-oikeudet jättävät valituksia tutkimatta (esim. kun kyse on sairaanhoidosta, lääkkeiden hallussapidosta tai vaatteiden hallussapidosta) kun VL:ssa ei ole nimenomaista muutoksenhakuoikeutta. Hallinto-oikeudet eivät sovelle PL 2§:ssä ja EIS 6 art. 1. kohdassa taattua oikeutta oikeudenkäyntiin. Myöskään hallinto-oikeudet eivät tutki valitusta, jos asiaa ei ole ratkaistu, sillä HLL:n mukaan vaan päätöksestä saa valittaa. HÖÖ:a ja VL:a tulisi muuttaa siten, että voisi myös toimituudesta/laiminlyönnistä voisi valittaa ja hallinto-oikeus voisi velvoittaa vankilan suorittamaan jonkin toimen tai pidättäytymään tekemästä jotakin. Tosin hallinto-oikeustuomaritkin pitäisi vaihtaa kun nykyisellään ne ovat pelkkiä kumileimasimia. Hallinto-oikeudet muuttavat todella harvoin aluejohtajien (oikaisuvaatimuksiin) antamia päätöksiä. Voisitte tutkia siellä oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa hallinto-oikeuksien ja KHO:n toimintaa ylimääräisen muutoksenhaun osalta vankien valituksia koskien. [s54]

Lisäksi kommentoitiin, että vangin tekemässä kanteluissa tai muutoksenhaussa vangin todistustaakka on korkea, ja asema viranomaiseen nähden on näin ollen epäsymmetrinen. Tähän liittyen todettiin, ettei ”osaamattoman” vangin edes kannata kannella tai hakea muutosta.

Olen tehnyt juuri EOA:lle sivujen 8–9 asioihin liittyvän kantelun. Erityisesti [12s:n] henkilökunta on joka asiassa vankeja vastaan, valehtelevat, uhkailevat, ja kiusaavat. Kun vartija toimii ”virkavastuulla”, ei vartija siis ”voi” valehdella. Vangeilla on käytännössä olemattomat mahdollisuudet saada kerättyä esim. kirjallista näyttöä väitteidensä tueksi (saati kuvaa/ääntä) jolloin tulos on aina: vanki valehtelee. [s242]

4.4 Rangaistusajan suunnitelma ja täytäntöönpanon suunnitelmallisuus

Osion alussa tiedusteltiin rangaistusajan suunnitelman (jatkossa ransu¹⁶) laatimisesta. Vastaaajista 85 prosentille oli tehty ransu ja 10 prosentille ei. Vastaaajista 5 prosenttia ei tiennyt, onko ransua tehty. Suurimmalle osalle (77 %) vastaaajista ransu oli tehty arviointikeskuksen virkamiehen haastattelun pohjalta, 9 prosentille asiakirjojen perusteella ja 8 prosentille muulla tavalla. Vastaaajista 6 prosenttia ei tiennyt, miten ransu tehtiin. Niiltä vastaaajilta, joille ransu oli tehty, tiedusteltiin, selitettiinkö ransua tehtäessä tai myöhemmin, miksi ransu tehtiin. Vastaaajista 78 prosenttia vastasi, että syyt ransun tekemiseen selitettiin.

Vastaaajilta, joille ei ollut tehty ransua, tiedusteltiin syytä, miksi ei. Valitut syyt olivat järjestyksessä seuraavat: sitä ei ole ehditty vielä tehdä (35 %); en tiedä (32 %); muu syy (18 %); tuomioni on niin lyhyt, ettei sitä tehdä lainkaan (13 %); en ole halunnut osallistua sen tekemiseen (5 %).

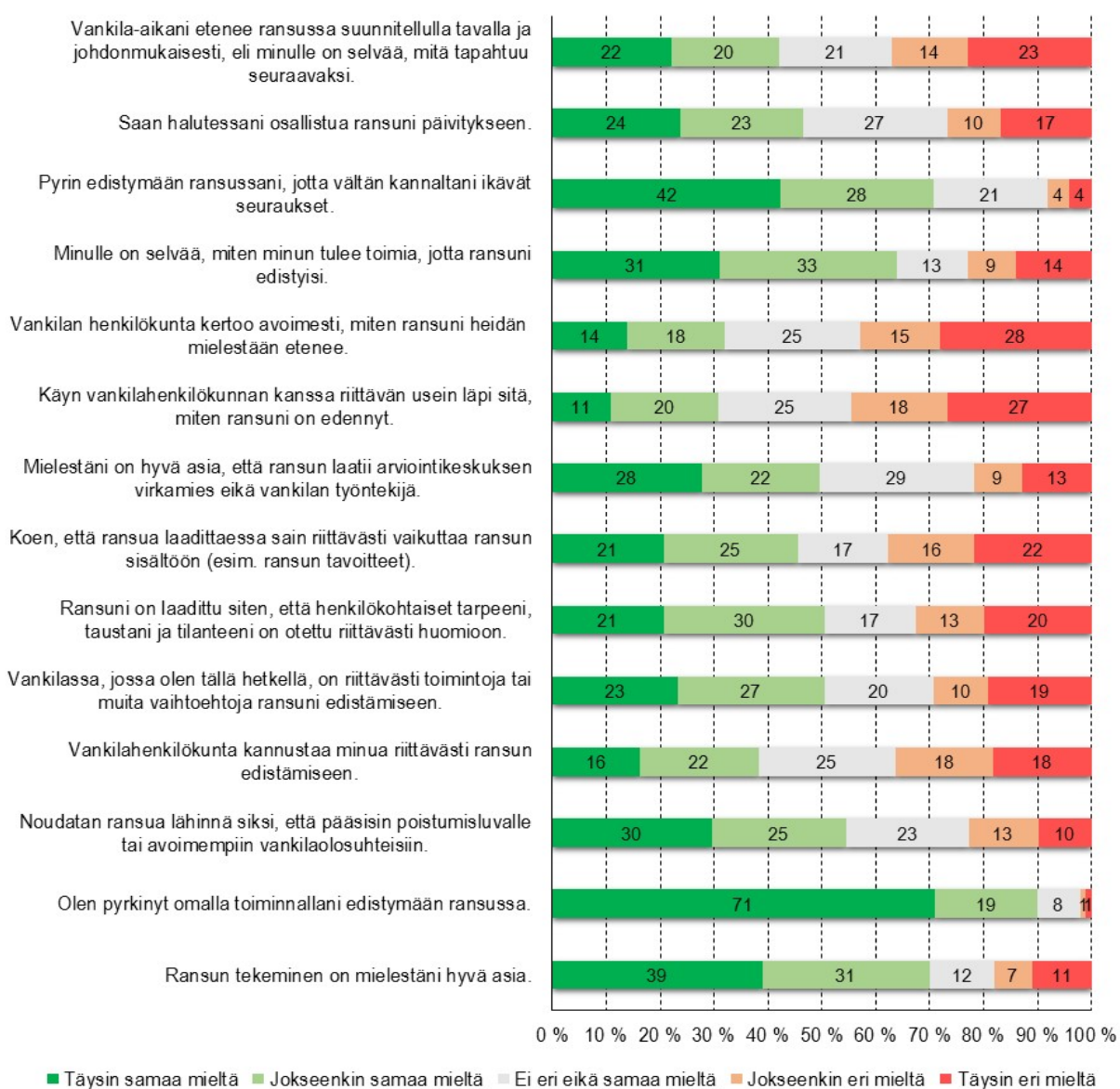
Väittämässä tiedusteltiin vastaajien näkemyksiä ransusta yleensä, ransun laatimisesta, sen edistämisestä ja edistymisestä. Väittämäkohtaiset vastausmäärät vaihtelivat 462 ja 440 välillä, eli vastaajia oli hiukan vähemmän kuin aiemmissa osioissa. Sitä selittää tietenkin se, että kaikilla vastaajilla ei ollut kokemusta ransusta.

Eräiltä osin väittämiä tulokset olivat varsin yksisuuntaisia. Suurin osa (70 %) kyselyyn vastanneista piti ransun tekemistä yleisesti ottaen hyvänä asiana, ja miltei kaikki (90 %) katsoivat pyrkineensä edistämään sen toteutumista. Vastaaajista

¹⁶ Vankeinhoidossa vakiintunut lyhenne.

70 prosenttia pyrki edistymään välttääkseen kannaltaan ikävät seuraukset. Selvästi harvempi, mutta kuitenkin yli puolet (55 %) vastasi noudattavansa ransua lähinnä päästäkseen poistumisluvulle tai avoimempiin vankilaolosuhteisiin. Suurimmalle osalle (64 %) vastaajista oli selvää, kuinka heidän tulisi toimia.

Sen sijaan ransujen laatimiseen ja niiden etenemiseen liittyvien väittämien tulokset olivat melko voimakkaasti jakautuneita. Esimerkiksi noin puolet (51 %) vastaajista koki, että heidän henkilökohtaiset tarpeensa, taustansa ja tilanteensa on huomioitu ransua laadittaessa. Kolmannes (33 %) vastaajista oli eri mieltä. Vastaavasti 46 prosenttia vastaajista katsoi saaneensa ransua laadittaessa vaikuttaa ransun sisältöön ja 38 prosenttia ei. Vajaa puolet (42 %) vastaajista arvioi vankilaidensa etenevän ransussa suunnitellulla tavalla ja johdonmukaisesti, ja eri mieltä oli 37 prosenttia vastaajista. Ransua ja täytäntöönpanon suunnitelmallisuutta koskevien väittämien vastausjakaumat on esitetty tarkemmin kuviossa 7.

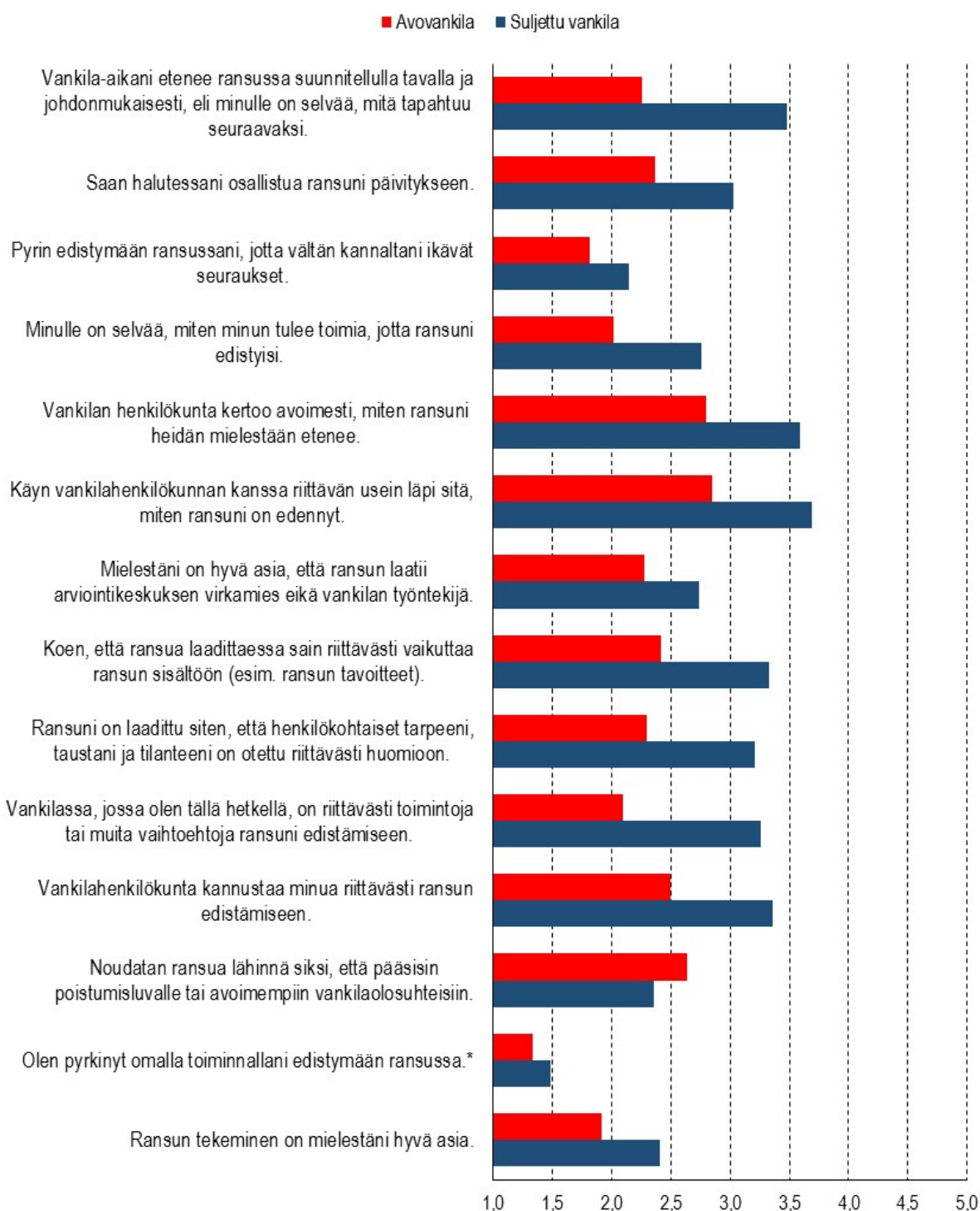
Kuvio 7 Vankien mielipiteet rangaistusajan suunnitelmasta ja täytäntöönpanon suunnitelmallisuudesta, % vankeusvangeista 2014

Suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden vastausjakaumien keskiarvoerot on esitetty kuviossa 8. Erot vankilatyypin välillä ovat selkeät, eli avovankiloissa – toisin kuin suljetuissa – kaikki vastaustulokset ovat myönteisiä. Suljettujen vankiloiden vastaustulokset olivat erityisen kielteisiä siltä osin, kun kyse oli ransun läpikäymisestä ja edistämisestä vankilassa: ”Käyn vankilahenkilökunnan kanssa riittävän usein läpi sitä, miten ransuni on edennyt” (ka. 3.7); ”Vankilan henkilökunta kertoo avoimesti, miten ransuni heidän mielestään etenee” (ka. 3.6); ”Vankilahenkilökunta kannustaa minua riittävästi ransun edistämiseen” (ka. 3.4); ”Vankilassa, jossa olen tällä hetkellä, on riittävästi toimintoja tai muita vaihtoehtoja ransuni edistämiseen” (ka. 3.3).¹⁷ Suurin ero avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden vastauksen keskiarvoissa oli suhteessa väittämään ”Vankila-aikani etenee ransussa suunnitellulla tavalla ja johdonmukaisesti, eli minulle on selvää, mitä tapahtuu seuraavaksi” (suljettujen vankiloiden ka. 3.5, avovankiloiden ka. 2.3). Vastaukset olivat suljettujen vankiloiden vastaajien osalta melko kielteisiä myös ransun laatimiseen liittyvien väittämien suhteen, joskin edellä mainittuja maltillisemmin: ”Koen, että ransua laadittaessa sain riittävästi vaikuttaa ransun sisältöön” (ka. 3.3); ”Ransuni on laadittu siten, että henkilökohtaiset tarpeeni, taustani ja tilanteeni on otettu riittävästi huomioon” (ka. 3.2).¹⁷

---

¹⁷ Näiden kaikkien väittämäkysymysten avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden keskiarvoerot olivat tilastollisesti merkitseviä 0,01 tasolla.

* Keskiarvojen erojen välillä ei ole tilastollista merkitsevyyttä.

Kuvio 8 Vankien mielipiteet rangaistusajan suunnitelmasta ja täytäntöönpanon suunnitelmallisuudesta vankilatyypin mukaan, vankeusvangit 2014. Likert-asteikollisten kysymysten vastauskeskiarvot (1= samaa mieltä, 5= eri mieltä)

Alueellisesti tarkasteltuna tässäkin osiossa vastaajat olivat tyytymättömiä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella. Itä- ja Pohjois-Suomen alueen Laukaan ja Sulkan avovankiloissa sekä Länsi-Suomen alueen Vanajan avovankilassa eri väittämien

vastausten keskiarvot olivat kaikki alle 3.0, kun taas Länsi-Suomen alueen Hämeenlinnan suljetussa vankilassa ja Etelä-Suomen alueen Riihimäen suljetussa vankilassa eri väittämien vastausten keskiarvot olivat paikoin jopa yli 4.0.

Huomionarvoista on, että ransun tekemistä pidettiin kuitenkin kaikissa vankiloissa yleisesti ottaen hyvänä asiana (ka. 1.6–2.7). Vangit vastasivat myös pyrkivänsä edistymään ransussa kaikissa vankiloissa (ka. 1.1–1.8).

Ransuun liittyviä avokysymyksiä oli kyselyssä kaksi kappaletta. Ensimmäisessä tiedusteltiin näkemyksiä siitä, millainen on hyvä ransu ja toisessa pyydettiin kommentoimaan muuten ransuun liittyviä asioita. Ensimmäiseen kysymykseen vastasi 36 prosenttia vangeista ja toiseen 20 prosenttia. Molempiin kysymyksiin annettuja vastauksia läpäisevä keskeinen teema oli vankien kokemus siitä, että rangaistusajan suunnitelman sitovuus on yksipuolista eli ainoastaan vankia sitovaa.

Tällä hetkellä on aivan sama noudattaako ransua koska vaikka noudattaisi, eivät vankilaviranomaiset myönnä sinulle ransuun merkattuja etuuksia (kuten esim. lomiamia, avolaitospaikkaa). [s261]

Ransu on huono vitsi! Jos noudatan sitä ja jotain esim. pyydän ransuun vedoten, todetaan ettei se ole mikään sitova sopimus. Ransuun vetoaa henkilökunta (aina tilanteen mukaan) heille edulliseksi katsomallaan tavalla, vankeja (toisia) "kiristettään" ransulle. Itse olen haistattanut pitkät koko pelleilylle ajat sitten. Idean tasolla voi toimia hyvinkin, ei käytännössä, ransu siis. Hyvä ransu kai olisi molempia osapuolia riittävästi sitova, jos teen oman osani, voin olla varma että muutkin tekevät. [s242]

Turha, merkityksetön, vailla todellista tarkoitusta oleva "keksintö" ainakin [12s]:ssa, henkilökunnankin mukaan! Lähinnä vankia kohtaan keksitty "laillinen kiristyskeino", jossa ns. toisella sopimuspuolella ei ole mitään vastuuta ja/tai sanktiota noudattamattomuudesta. [s237]

Hyvän ransun määrittelyssä peräänkuulutettiin yksilöllisyyttä eli vangin henkilökohtaisten tarpeiden huomioimista. Tältä osin nousi esiin sekä suunnitelman tavoitteiden asettelun merkitys että vangin kuulemisen näkökulma ransun laadinnassa ja päivityksissä. Muutamassa kommentissa katsottiin, että ransu "tasapäisittää" vankeja esimerkiksi määrittämällä vangin tarpeet siten, että ne sopivat tarjolla oleviin kursseihin.

Hyvä ransu on johdonmukainen ja siinä on selkeä päämäärä. Siihen voi luottaa. Ihmisten kanssa tehty, ei pelkkänä numerona. On otettu vanki huomioon. Myös lähimmäiset mukana. Riittävästi tukea. Kuunnellaan vankia. [s155]

Ekassa ransussani toivoin lukiota ja mahdollisuutta AA-toimintaan. Kirjaus: minulle sopisi rakennusala ja haluan pureutua väkivaltaisen käytökseni perussyihin. Kysyi onko tuttuja täällä ja sanoin tutustuvani helposti ja viime tuomioilta on pari samaa kaveria täällä Mikkelissä. Kirjaus: tunnen paljon rikollisia ja olen tekemisissä heidän kanssaan. (...) [s204]

Lisäksi vastauksissa nousi voimakkaasti esiin toive ransun konkreettisuudesta ja realistisuudesta – toisin sanoen toteuttamiskelpoisuudesta.

Johdonmukainen ja joka on toteutettavissa jolloin asiat olisi selkeästi kirjattu mitä tulisi ransun toteutumiseksi tehdä! esim. ransussa "vastuullinen vanhemmuus" edes ransun tekijä ei osannut selittää mitä tarkoittaa. [s211]

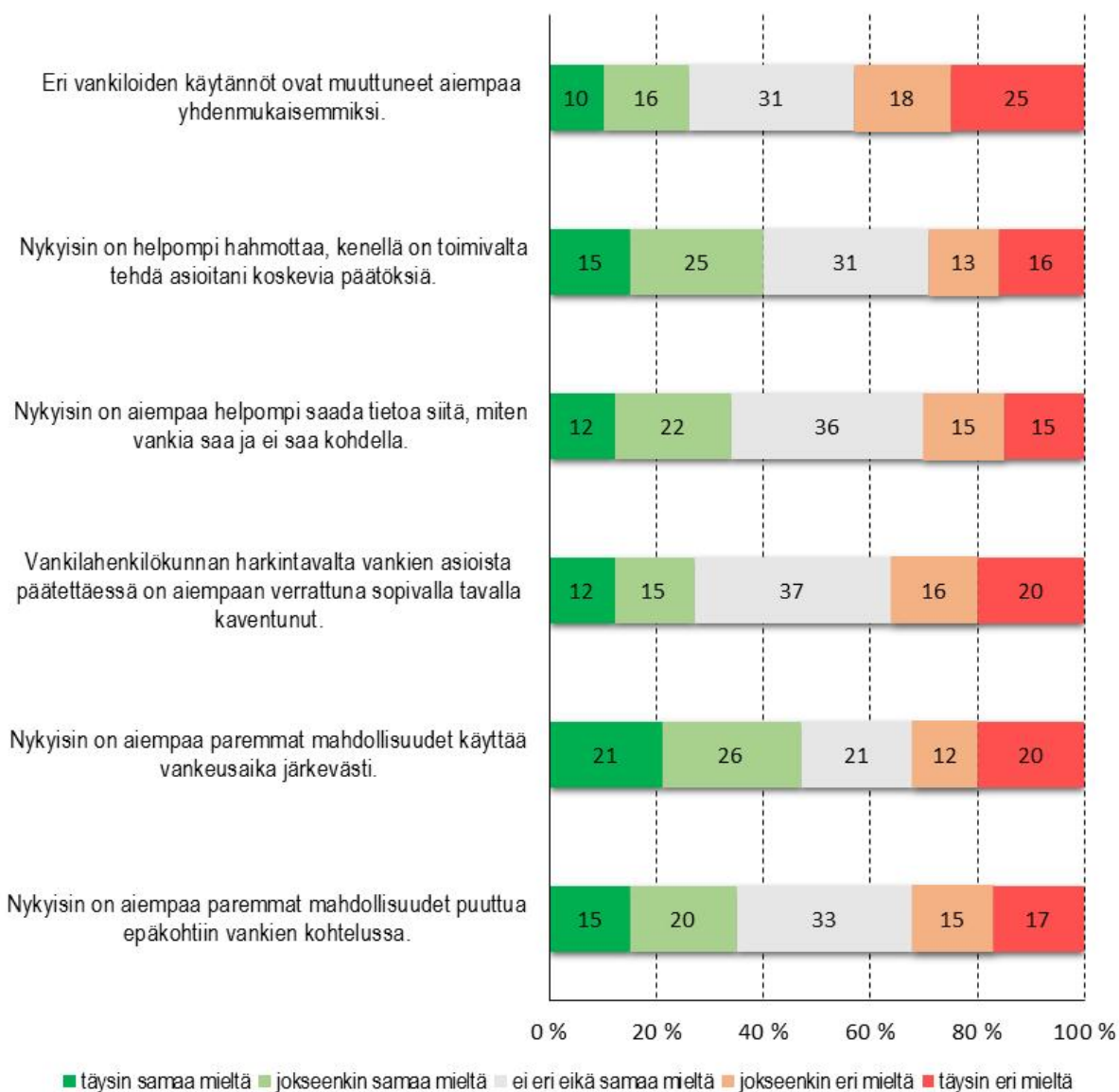
Suunnitelman tulisi olla tarkempi ja täsmällisempi. Sen tulisi olla mallia: Jos teet näin siitä seuraa näin. Nyt se on mallia: jos teet näin siitä saattaa seurata näin. [s180]

4.5 Vankeuslain voimaantumisen merkitys

Kyselyn viimeisessä osiossa vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka vankeuslailla tavoitellut uudistukset ovat heidän näkökulmastaan toteutuneet. Vastaajilta tiedusteltiin osion alussa, ovatko he olleet suorittamassa tuomiota ennen vuotta 2006. Vastaajista 42 prosenttia vastasi olleensa. Näitä vastaajia pyydettiin vastaamaan väittämäkysymyksiin. Väittämiin annettujen vastausten määrät vaihtelivat 214 ja 217 välillä. Tässä osiossa väittämien tulokset jakautuivat varsin tasaisesti ja "ei eri eikä samaa mieltä" -vastauksia annettiin paljon.

Vajaa puolet tämän osion vastaajista (47 %) katsoi, että nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet käyttää vankeusaika järkevästi kuin aiemmin (eri mieltä 32 %). Vastaajista 40 prosenttia katsoi myös, että nykyisin on helpompi hahmottaa, kenellä on toimivalta tehdä vangin asioita koskevia päätöksiä (eri mieltä 29 %). Lähes tasan jakautuivat näkemykset siitä, onko nykyään aiempaa helpompi saada tietoa vangin kohtelusta (34 %) vai ei (30 %), kuten myös näkemykset siitä, onko nykyään aiempaa paremmat mahdollisuudet puuttua epäkohtiin vankien kohtelussa (35 % samaa mieltä, 32 % eri mieltä).

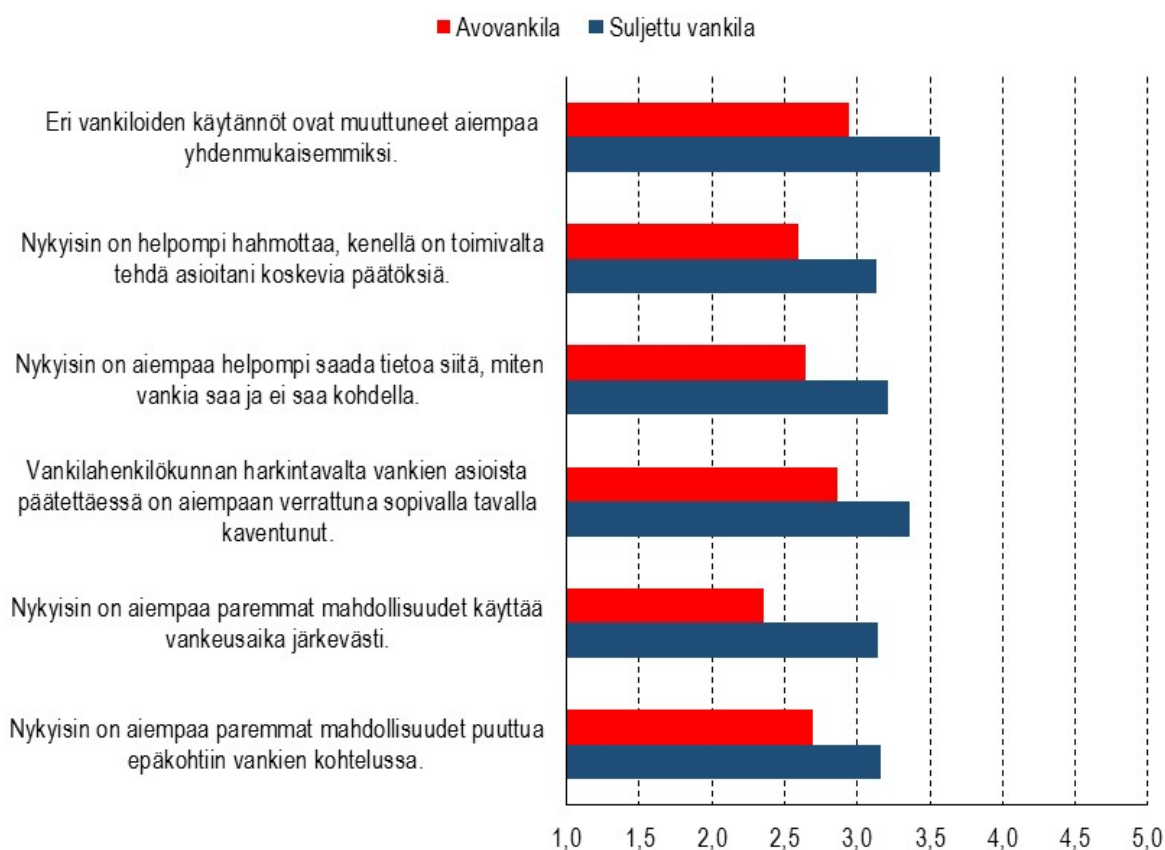
Reilu neljännes (27 %) vastaajista katsoi vankilahenkilökunnan harkintavallan kaventuneen sopivalla tavalla aikaisempaan verrattuna. Eri mieltä tästä oli 36 prosenttia vastaajista. Noin neljännes (26 %) vastaajista arvioi eri vankiloiden käytäntöjen muuttuneen aiempaa yhdenmukaisemmaksi, eri mieltä oli 43 prosenttia vastaajista. Vankeuslain voimaantumisen merkitystä koskevien väittämien vastausjaksamat on esitetty tarkemmin kuviossa 9.

Kuvio 9 Vankien mielipiteet vankeuslain voimaantulon merkityksestä, % vankeusvankeista 2014

Avovankiloita ja suljettujen vankiloiden vertailussa olennainen ero ilmenee alla olevasta kuviosta 10: suljettujen vankiloiden vastaajien vastausten keskiarvo kunkin väittämän suhteen oli lievästi kielteinen ja avovankiloiden osalta lievästi myönteinen, joskin avovankiloiden vastaajien näkemys siitä, ovatko eri vankiloiden käytännöt muuttuneet aiempaa yhdenmukaisemmiksi, oli lähellä neutraalia (2.9). Avovankiloissa suopeimmin arvioitiin mahdollisuuksia käyttää vankeusaika järkevästi aiempaa paremmin (2.4).¹⁸

¹⁸ Näiden kaikkien väittämäksymysten avovankiloiden ja suljettujen vankiloiden keskiarvoerot olivat tilastollisesti merkitseviä 0,01 tasolla.

Kuvio 10 Vankien mielipiteet vankeuslain voimaantulon merkityksestä vankilatyypin mukaan, vankeusvangit 2014. Likert-asteikollisten kysymysten vastauskeskiarvot (1= samaa mieltä, 5= eri mieltä)

Vastaajat Vanajan, Laukaan ja Vilppulan vankiloissa (kaikki avovankiloita) antoivat tässä osiossa yleisesti tarkastellen parhaat arviot; vastauskeskiarvot olivat myönteisiä tai neutraaleja. Kokonaisuudessaan kielteisimpiä arvioita väittämiin antoivat Etelä-Suomen alueen Riihimäen ja Länsi-Suomen alueen Hämeenlinnan suljettujen vankiloiden vastaajat.

Avoimissa kysymyksissä vajaa neljännes (23 %) vangeista vastasi kysymyseen, jossa tiedusteltiin, onko vankeuslain suorittaminen nykyään erilaista kuin ennen vuotta 2006. Suurimmassa osassa vastauksista katsottiin, että muutosta on tapahtunut huonompaan suuntaan. Ensinnäkin useassa vastauksessa katsottiin, että avolaitokseen pääseminen on muuttunut vaikeammaksi. Myös kiristyneitä poistumislupaehtoja kritisoitiin.

Ennen talo päätti pääseekö avotaloon tai jos ano toiseen vankilaan. Nyt arviointikeskus. Itse olen käräjöinyt heidän kanssaan eikä toivoa ole koevapaudesta tai avovankilasta. Olen kaikilta aiemmilta tuomioilta vapautunut avotalosta ja käynyt noin 200 lomaa moitteettomasti. Nyt ei tarvitse anoa lomia eikä haaveilla koevapaudesta. Kiitos arviointikeskuksen. [s268]

Ennen oli selvempi, helpompi päästä avotaloon viim. kun oli puolet kärsinyt tuomiosta. Nykyään mahdollisuudet paljon huonommat ei kerrota selviä syitä miksi ei kelpaa avotaloon, yleensä vedotaan ransuun ettei ole tarpeeksi toteutunut tai että ei ole välttämättöä päästä avotaloon, vaikka toteuttanut ransun kaikki tavoitteet. [s161]

Kyllä on!! Nykyään, jos sulla ei ole ongelmaa, se tehdään!! Ennen 2006 tullutta vankeuslakia, mielestäni asiat sujuivat huomattavasti paremmin!! Jos käyttäydyit asiallisesti, lomat, avotalot toimi kaikki ok! Nykyään, paskantärkeitä turhanpäiväisiä kursseja, kyttäystä, seurantapantoja, puhelimia yms, huh!! Pitäisi löytää sellainen ns. "kultainen keskitie", se on mun mielipiteeni!! [s222]

Muutamassa kommentissa katsottiin, että suljetut vankilat ovat muuttuneet aiempaa suljetummiksi.

Loma-oikeuden alkaminen vasta viimeisellä kolmanneksella jolloin suuri osa vangista koevapaudessa tosi suuri miinus. Yhä suljetummat vankilat tekevät ihmisistä sopeutumattomia yhteiskuntaan. [a59]

Kehityssuunta on ehdottomasti huonompaan päin. Sen sijaan että keskityttäisiin aidosti siihen miten katkaistaisiin vankilakierre ja oikeanlaisilla aktiviteeteilla sekä toiminnoilla motivoitaisiin normaaliin yhteiskuntaan paluuta, vankiloista on tullut entistä byrokraattisempia, etäisten virkamiesten johtamia kasvottomia laitoksia, joissa lopullisena päämääränä tuntuu olevan vankien täydellinen eristäminen niin toisistaan kuin yhteiskunnasta. [s233]

...Enemmän suljettuja osastoja. Niiden nimeäminen toisin peittää niiden tosiasiallisen suljetun olemuksen. [s69]

Usea vastaaja koki byrokratian vankeinhoidossa lisääntyneen ja päätöksenteon etäänntyneen vangista.

Nykyään päätökset tekee sellaiset henkilöt jotka eivät vankia tunne näin ollen päätökset ovat aivan arpapeliä. Asioista kun kysyy vastaus on: ei ole minun päätettävissä tai ymmärrän kyllä mutta en voi päättää. [s142]

Liikaa esimiehiä, apulaisjohtajia ynnä muita kuin tavan vartijoita. Ennen tavan vartijalla, joka oli eniten tekemisissä vangin kanssa oli enemmän vaikutusvaltaa vangin asioihin. Nykyään päätöksiä tekee esimiehet, apulaisjohtajat pelkkien paperien avulla, kuulematta juuri ollenkaan perusvartijoita. [s12]

Ei ne entiset epäselvyydet kuka hoitaa mitäkin ole kadonneet yhtään mihinkään. Mahdollinen edistys on tapahtunut siinä, että ollaan luotu uusi kaikkivoipa systeemi jota jokainen soveltaa hieman eri tavoin ja kylkiäisenä mukaan on tullut uskomaton salamyhkäisyys järjestelmään sisäänrakennettuna. Yrittäkää selkeyttää toimenkuvia, merkintätapoja sekä sitä mitä merkitystä tällä on, jos on, kun sitä noudattaa. Tai sitten jatketaan titteleitten ja työnkuvien keksimistä ja tsaarin ajan byrokratiaa mutta edes tunnustetaan se ja puhutaan asioista niiden oikeilla nimillä. [s204]

Osa vastaajista koki lakimuutoksen positiiviseksi, joskin tällaista palautetta annettiin vähemmän. Näissä kommentteissa katsottiin tyypillisesti, että vangin mahdollisuudet käyttää vankeusaika ”hyödyllisesti” ovat parantuneet ja että erilaisia toimintoja on tarjolla enemmän.

Paljon on muuttunu lusiminen 10 v. Jos haluaa ni on suhteellisen monta vaihtoehtoa parantaa omaa tulevaisuutta tai saada ainakin apua! [s76]

On paljon enemmän siviiliä tukevia ja päihitteettömyyttä tukevia toimintoja kuin esim 1985 kun aloitin tämän kierteen. [s107]

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Vankeusvangeille suunnattu kyselytutkimus on osa oikeusministeriön rahoittamaa hanketta, jossa arvioidaan erilaisten aineistojen ja näkökulmien avulla vuonna 2006 voimaan tulleelle vankeuslaille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kyselyssä tutkittiin vankien näkemyksiä tiedonsaannista, oikeuksista, kohtelusta, muutoksenhausta ja kanteluista sekä rangaistusajan suunnitelmasta ja vankeuslain vaikutuksista yleisesti.

Kysely suunnattiin osaan vankiloista tarkoituksena saada vangeista edustava otos maanlaajuisesti (noin 1 000 vankia), ja se toteutettiin lomakekyselynä 2.–8.6.2014 välisenä aikana. Kyselyyn vastasi 522 vankia. Sen vastausprosentti oli 53. Vain yhden vankilan kohdalla vastausprosentti jäi huomattavan matalaksi (8). Otoksen ja perusjoukon jakaumatietoja verrattiin toisiinsa jälkikäteen kyselyajan kohdan vankilukuilmoitukseen perustuvan vertailuaineiston avulla ja otoksen havaittiin edustavan perusjoukkoa hyvin. Vastausaineisto oli heterogeeninen eikä poikennut jakaumatasolla (mm. sukupuoli, ikäluokat, päärikostyyppi, vankikertaisuus) merkittävästi otoksesta tai perusjoukosta.

Tässä viimeisessä luvussa kyselyn tuloksia käsitellään kokoavasti ja arvioidaan niitä suhteessa vankeuslaille asetettuihin tavoitteisiin. Koska samanlaista kyselyä ei ole tehty ennen lainuudistusta, jolloin osa käytännöistäkin oli erilaisia, arviointi ei tässä tarkoita vertailua niinkään lakia edeltäneeseen tilanteeseen kuin vankeuslain tavoitteenasettelun ja yleisesti lain toteutumisen kannalta olennaisiin seikkoihin.¹⁹ Poikkeuksena on kuitenkin kysymyssarja vankeuslain vaikutuksista niille, joilla on ollut kokemusta vankilassa olosta myös ennen lainuudistusta. Arvioinnin kannalta keskeisiä teemoja ovat *oikeusturva*, *rangaistuksen suunnitelmallisuus ja vaikuttavuus* sekä *käytäntöjen yhdenmukaisuus* eri vankiloissa. Lisäksi käsitellään tiedonkulkua vankilassa.

Kyselyssä tiedusteltiin vankien näkemyksiä vankilan toimintoja koskevan tiedon saamisesta vankilassa. Suurin osa vastaajista piti tiedon saamista helppona. Vankiloiden tulo-oppaita, järjestyssääntöjä ja päiväjärjestyksiä pidettiin yleisesti ottaen hyödyllisinä tietolähteinä. Myös toiset vangit olivat tärkeä tietolähde valtaosalle vastaajista. Suljettujen vankiloiden vastaajat arvioivat tiedon saamista vankilan toiminnasta yleisesti ottaen kriittisemmin kuin avovankiloiden vastaajat. Suurin ero vankilatyyppeiden välillä koski tiedonsaannin riittävyyttä vankilaan saapumisvaiheessa; suljettujen vankiloiden vastaajat antoivat siitä siis huomattavasti kielteisemmän arvion.

Vankeuslakiuudistuksella pyrittiin parantamaan vankien *oikeusturvaa* sääntelyä täsmentämällä. Enemmistö kyselyyn vastanneista tiesi, mihin heillä on vankilassa oikeus. Vankien oikeuksiin liittyvää tietoa saatiin vastausten perusteella parhaiten toisilta vangeilta. Vain joka kolmas vastaaja katsoi saaneensa vankilan työntekijältä

---

¹⁹ Rikosseuraamuslaitoksen laatukyselyssä (Linderborg ym. 2012) osa teemoista oli samankaltaisia kuin vankikyselyssä. Myös tulokset olivat paikoin samansuuntaisia; laatukyselyssäkin vankilaturvallisuus koettiin yleisesti ottaen hyväksi, mutta esimerkiksi tyytyväisyys päätöksentekoon, vangin kuulemiseen ja menettelytapoihin vaihteli vankiloittain. Tulostien systemaattinen vertailu ei ole kuitenkaan mielekäästä erilaisen tutkimusasetelman ja aineiston vuoksi.

tarpeeksi tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan vankilaan saapuessaan. Oikeuksia koskevan tiedon saantia pidettiin yleisesti ottaen helppona vain noin puolessa vankiloista ja vain yhdessä suljetussa vankilassa. Vaikka vastaajat siis yleisesti ottaen tunsivat oikeutensa melko hyvin, tulosten perusteella voi sanoa, että oikeuksia koskevan tiedon saaminen on osassa vankiloita melko korostuneesti toisten vankien ja/tai vangin oman aktiivisuuden varassa. Erityisesti suljetuissa vankiloissa tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, että vankilahenkilökunta tiedottaa vankia vankilaan saapumisvaiheessa vankeuslain edellyttämällä tavalla viipymättä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Vankien oikeuksiin ja kohteluun liittyvien tulosten suhteen positiivista oli, että suhteellisesti suurin osuus kaikista vastaajista arvioi vankilahenkilökunnan huolehtivan riittävästi vankien turvallisuudesta, selvittävän asiat keskustellen ja käytävän voimakkeita vain perustellusti. Yli puolet vastaajista myös katsoi, että henkilökunnan toiminta on ennustettavaa, eli vangin on mahdollista tietää, mitä heiltä voi eri tilanteissa odottaa.

Sen sijaan huolestuttavana voidaan pitää vastaustulosten voimakasta jakautumista koskien muutamaa oikeudenmukaisen kohtelun kokemusta ilmentävää kysymystä. Merkittävä osa vastaajista ei kokenut, että vankilahenkilökunta noudattaisi heitä koskevia lakeja ja määräyksiä (43 %) tai että henkilökunnan linja vankeja koskevia ratkaisuja tehtäessä olisi johdonmukainen (39 %). Suljettujen vankiloiden vastaajien näkemykset olivat yleisesti ottaen myös merkillepantavan kielteisiä koskien sekä heitä koskevan päätöksenteon perusteluja että kuulluksi tulemistä päätöksentekoon liittyen.

Vankien oikeusturvaa pyrittiin vankeuslakiuudistuksen myötä parantamaan myös muutoksenhakuoikeutta laajentamalla. Kyselyyn vastanneista noin joka neljäs oli vankilassa ollessaan hakenut muutosta itseään koskevaan päätökseen tai kannellut vankeinhoitoon liittyvästä asiasta. Vastausten perusteella syynä hakea muutosta tai kannella oli useimmiten kokemus siitä, että päätös on perustunut virheelliseen tietoon. Vajaa puolet vastaajista katsoi tietävänsä, kuinka pitää toimia, mikäli haluaa hakea muutosta tai kannella. Suunnilleen kolmannekselle vastaajista tämä oli epäselvää. Tulosta ei voida pitää erityisen hyvänä asian luonne huomioon ottaen.

Oikeusturvaa ilmentävät vastaukset olivat huolestuttavia eräiltä muiltakin osin. Ensinnäkin vain viidennes vastaajista piti henkilökunnan suhtautumista kanteluun tai muutoksenhakuun yleisesti ottaen asiallisena, ja valtaosa vastaajista arveli, että muutoksen hakemisesta tai kantelemisesta voi seurata kielteisiä asioita, kuten vankilan henkilökunnan asenteiden huononemista vankia kohtaan. Mainitut henkilökunnan asenteisiin liittyvät tulokset olivat yleisesti ottaen kielteisiä sekä suljettujen vankiloiden että avovankiloiden vastaajien osalta. Lisäksi miltei puolet vastaajista ei luottanut muutoksenhaku- tai kanteluviranomaisten puolueettomuuteen. Erityisesti suljettujen vankiloiden vastaajien näkemykset sekä muutoksenhakuviranomaisten (aluekeskus ja/tai hallinto-oikeus) että eduskunnan oikeusasiamiehen puolueettomuudesta olivat varsin kielteisiä.

Osion avokysymykseen annetuissa vastauksissa kommentoitiin voittopuolisesti muutoksenhaun tai kantelemisen kielteisiksi koettuja seurauksia. Usea vastaaja totesi, ettei viitsi hakea muutosta tai kannella, koska pelkää sen vaikuttavan vankilahenkilökunnan suhtautumiseen vankia kohtaan ja aiheuttavan sitä myöten

ongelmia. Vastauksissa myös kuvattiin tällaisia kielteisiä seurauksia. *Huomautet- takoon, että tämän tutkimuksen viitekehysten kannalta olennaista ei ole se, missä määrin oikeussuojakeinojen käyttö tosiasiallisesti johtaa ongelmiin vankilahenki- lökunnan taholta – olennaista on se, millaisia käsityksiä vangeilla asiasta on.* Näillä käsityksillä, kuten myös käsityksillä asiaan liittyvien viranomaistahojen puo- lueettomuudesta, on hyvin oletettavasti vaikutusta siihen, kuinka aktiivisesti vangit oikeussuojakeinojaan käyttävät.

Lakiuudistuksella pyrittiin myös lisäämään rangaistuksen suorittamisen *suunni- telmallisuutta ja vaikuttavuutta.* Tämä tavoite kytkeytyy konkreettisesti ennen kaik- kea rangaistusajan suunnitelmaan. Kyselyyn vastanneista 85 prosentille oli tehty rangaistusajan suunnitelma. Rangaistusajan suunnitelmaa pidettiin yleisesti ottaen hyvänä asiana, ja miltei kaikki vastaajat katsoivat pyrkineensä omalla toiminnallaan edistämään suunnitelman toteutumista. Kolme neljästä vastaajasta vastasi noudat- tavansa rangaistusajan suunnitelmaa välttääkseen kannaltaan ikävät seuraukset ja hieman yli puolelle vastaajista suunnitelman noudattamisen motiivi oli ainakin osaksi poistumislupien saaminen tai avoimempiin vankilaolosuhteisiin pääsy. Suh- teessa edellä mainittuun on huomion arvoista, että avovastauksissa kommentoitiin erityisen paljon rangaistusajan suunnitelman yksipuoliseksi koettua sitovuutta – moni vastaaja koki, ettei suunnitelman noudattaminen useinkaan takaa esimerkiksi suunnitelmaan merkityn etuuden saamista.

Suurin osa rangaistusajan suunnitelmaan liittyvien väittämien tuloksista jakau- tui selkeästi vankilatyypin mukaan. Avovankiloiden vastaajien vastaustulokset oli- vat kaiken kaikkiaan kohtuullisen myönteisiä, kun taas suljettujen vankiloiden vas- tausten osalta painotus oli monilta osin kielteinen. Vastaajien näkemysten perus- teella rangaistusajan suunnitelman etenemiseen ei yleisesti ottaen kannusteta tar- peeksi eikä suunnitelman etenemistä käydä riittävän usein läpi vankilahenkilökun- nan kanssa. Vankila-ajan ei pääsääntöisesti nähty etenevän johdonmukaisesti ja suunnitellulla tavalla. Myös arviot siitä, onko vankilassa tarjolla riittävästi toimintoja tai muita vaihtoehtoja rangaistusajan suunnitelman edistämiseksi, olivat sulje- tuissa vankiloissa jossain määrin kielteisiä.

Kyselyn viimeisessä osiossa niitä vankeja, jotka olivat olleet vankilassa suorit- tamassa tuomiota ennen vuotta 2006, pyydettiin arvioimaan, kuinka vankeuslailla tavoitellut uudistukset ovat heidän näkökulmastaan toteutuneet. Tältä osin tulok- set jakautuivat varsin voimakkaasti. Vajaa puolet kaikista vastaajista katsoi, että nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet käyttää vankeusaika järkevästi. Sen sijaan vain noin neljännes vastaajista oli sitä mieltä, että eri vankiloiden käy- tännöt olisivat muuttuneet aiempaa *yhdenmukaisemmiksi.*

Myös kyselyn tulosten kokonaisuuden valossa on ilmeistä, että käytännöt ja/tai olosuhteet eri vankiloissa eivät ole erityisen yhdenmukaisia. Toki kysely on koh- distunut vankien näkemyksiin, eikä tällä tutkimuksella voida ottaa kantaa vankiloi- den tosiasialliseen toimintaan. Osa eroista selittyy myös rakenteellisilla seikoilla (esim. vankilan ”luonne”, valvonnan taso, erilainen vankipopulaatio), mutta mer- kittävät erot eri vankiloihin sijoitettujen vankien näkemyksissä ja erityisesti selkeän kielteiset tulokset ovat huolestuttavia. Kuten edellä huomattiin, myönteisimmät ar- viot keskittyivät tiettyihin avovankiloihin ja kielteisimmät puolestaan tiettyihin sul- jettuihin vankiloihin. Huomionarvoista on kuitenkin se, etteivät tulokset olleet yksi- selitteisesti myönteisiä *kaikissa* avovankiloissa ja kielteisiä *kaikissa* suljetuissa vankiloissa, vaan erot olivat paikoin suuria myös vankilatyypin sisällä. Toisaalta

vankilakohtaisista eroista ei voi suoraan luoda yleiskuvaa Suomen vankiloista. Jokainen vankila – sen henkilökunta, vangit ja toimintamahdollisuudet – on oma ainutlaatuinen yksikkönsä. Yhtä kaikki, tutkimuksen kohteeksi valittujen vankiloiden voidaan katsoa edustavan erikokoisia ja erityyppisiä vankiloita kultakin rikosseuraamusalueelta, ja vastaajien joukko edustaa yleisesti ottaen varsin hyvin koko vankipopulaatiota Suomessa, eli mainituissa rajoissa tuloksilla on myös yleistä painoarvoa.

LÄHTEET

- Crewe, Ben (2005) Codes and conventions: the terms and conditions of contemporary inmate values. Teoksessa Alison Liebling & Shadd Maruna (toim.) *The Effects of Imprisonment*, 177–208. Devon: Willan Publishing.
- Henderson, Howard & Wells, William & Maguire, Edward R. & Gray, Jameel (2010) Evaluating the measurement properties of procedural justice in a correctional setting. *Criminal Justice and Behavior* 37 (4), 384–399.
- Irwin, John & Owen, Barbara (2005) Harm and the contemporary prison. Teoksessa Alison Liebling & Shadd Maruna (toim.) *The Effects of Imprisonment*, 94–117. Devon: Willan Publishing.
- Jackson, Jonathan & Tyler, Tom R. & Bradford, Ben & Taylor, Dominic & Shiner, Mike (2010) Legitimacy and procedural justice in prisons. *Prison service journal*, 191, 4–10.
- Keinänen, Anssi & Tolvanen, Matti & Helminen, Maija & Kilpeläinen, Mia (2010) Vankien poistumislupakäytännöt ja niiden yhtenäisyys. Helsinki: Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 4/2010.
- Liebling, Alison & Durie, Linda & Stiles, Annick & Tait, Sarah (2005) Revising prison suicide: the role of fairness and distress. Teoksessa Alison Liebling & Shadd Maruna (toim.) *The Effects of Imprisonment*, 209–231. Devon: Willan Publishing.
- Liebling, Alison (2004) *Prisons and their moral performance. A study of values, quality, and prison life.* Clarendon Studies in Criminology. Oxford University Press.
- Liimatainen, Anu & Mäkipää, Leena & Rantala, Kati (2014) Kysely vankiloiden ja arviointikeskusten henkilökunnalle. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 42/2014.
- Linderborg, Henrik & Blomster, Peter & Tyni, Sasu & Muiluvuori, Marja-Liisa (2012) Laatuaikaa vankilassa? Tutkimus vankilaelämän laatuun vaikuttavista tekijöistä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2012.
- Mohell, Ulla & Pajujoja, Jussi (2006) Vankeuslakipaketti. Vankeinhoidon kokonaisuudistus käytännössä. Tietosanoma, Helsinki.
- Mäkipää, Leena (2010) Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 249.
- Mäkipää, Leena (2013) Vankiloiden järjestyssääntöjen sisältöanalyysi vankeuslakiuudistuksen näkökulmasta. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 120.
- Mäkipää, Leena (2014) Vankien oikeusturvan toteutuminen eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisujen valossa. *Edilex* 2014/5, 1–26. www.edilex.fi/artikkelit/12671.
- Mäkipää, Leena (2015) Vangit jälkikäteisten oikeusturvakeinojen käyttäjinä. *Lakimies* 1/2015, 54–80.

- Reisig, Michael D. & Mesko, Gorazd (2009) Procedural justice, legitimacy, and prisoner misconduct. *Psychology, Crime and Law* 15 (1), 41–59
- Rikosseuraamusvirasto (2004) Vangille anomuksesta myönnettävät luvat. Lupa-työryhmän raportti. Helsinki: Rikosseuraamusviraston monisteita 4/2004.
- Snacken, Sonja (2005) Forms of violence and regimes in prison: report of research in Belgian prisons. Teoksessa Alison Liebling & Shadd Maruna (toim.) *The Effects of Imprisonment*, 306–339. Devon: Willan Publishing.
- Tyler, Tom (1990) *Why people obey the law?* New Haven: Yale.
- Uggen, Christopher & Manza, Jeff (2004–2005) Voting and subsequent crime and arrest: evidence from a community sample. *Columbia Human Rights Law Review*, 36, 193–216.

LIITE 1 Väittämäkysymysten tunnusluvut

Väittämäkysymykset	N Vastauksia	Puuttuvia	Keskiarvo	Mediaani	Keskiahajonta	Varianssi
Tiedon saaminen vankilan toiminnasta						
Kun saavuini nykyiseen vankilaan, sain riittävästi tietoa toimintatavoista tässä vankilassa.	515	7	2,91	3,00	1,439	2,070
Vankilan tai osaston järjestyssäännössä olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	501	21	2,57	2,00	1,246	1,553
Vankilan tai osaston järjestyssääntö on mielestäni hyödyllinen. (Sen avulla tiedän, miten vankilassa saa ja ei saa toimia.)	502	20	2,12	2,00	1,103	1,217
Vankilan tulo-oppaassa olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	467	55	2,64	2,00	1,221	1,491
Vankilan tulo-opas on mielestäni hyödyllinen tietolähde, kun tarvitsen tietoa vankilan toiminnasta.	471	51	2,35	2,00	1,269	1,611
Vankilan tai osaston päiväjärjestyksessä olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	504	18	2,31	2,00	1,190	1,415
Vankilan tai osaston päiväjärjestys on mielestäni hyödyllinen tietolähde, kun tarvitsen tietoa vankilan toiminnasta.	508	14	2,03	2,00	1,115	1,244
Vankilan henkilökunta noudattaa ilmoitettua päiväjärjestystä.	508	14	2,40	2,00	1,284	1,649
Vankilan tai osaston ilmoitustaululla olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	509	13	2,60	2,00	1,246	1,552
Vankilan tai osaston ilmoitustaululla on kannaltani keskeistä tietoa vankilan toiminnasta.	508	14	2,47	2,00	1,136	1,291
Vankilan henkilökunnalta saa helposti tietoa vankilan toiminnasta.	514	8	2,65	2,00	1,315	1,729
Muut vangit ovat tärkeä tietolähde, kun haluan tietoa vankilan toiminnasta.	512	10	1,78	1,50	1,014	1,028
Minun on helppoa saada tietoa vankilan toiminnasta (kuten siitä, miten vankilassa saa tai ei saa toimia, ja mahdollisuuksista osallistua toimintoihin).	513	9	2,35	2,00	1,161	1,349
Saan yleensä henkilökunnalta riittävän nopeasti vastauksen asiointilomakkeella esittämäni kysymykseen.	515	7	2,98	3,00	1,411	1,992
Minulle on selvää, ketkä vankilan työntekijät vastaavat omalta kannaltani tärkeistä asioista, kuten toiminnoista, poistumisluvista ja tapaamisista.	515	7	2,45	2,00	1,337	1,789
Minulle on selvää, millaisesta käyttäytymisestä tai toiminnasta vankilassa voi seurata kurinpitorangeistus.	514	8	2,15	2,00	1,252	1,567
Vankilassa saa mielestäni riittävän helposti tietoa vankien toimintaa koskevien määräysten tai ohjeiden sisällön muuttumisesta (koskien esim. järjestyssääntöä, muita ohjeita ja määräyksiä tai osaston päiväjärjestystä).	508	14	2,81	3,00	1,274	1,622
Vankien oikeudet ja vankien kohtelu						
Kun saavuini vankilaan, vankilan työntekijä kertoi minulle riittävästi oikeuksistani ja velvollisuuksistani.	519	3	3,42	4,00	1,401	1,963
Tiedän, mihin perusasioihin minulla on vankilassa oikeus.	516	6	2,44	2,00	1,258	1,583

Koen, että saan vankilassa helposti tietoa oikeuksistani.	515	7	3,12	3,00	1,322	1,747
Henkilökunta huolehtii riittävästi turvallisuudestani, jotta en joudu muiden vankien painostuksen tai väkivallan kohteeksi.	511	11	2,51	2,00	1,249	1,560
Koen, että henkilökunta on ollut epäreilu minua kohtaan ulkonäön, etnisen taustan, uskonnon, sukupuolisen suuntautumisen tms. syyn takia.	513	9	3,44	3,00	1,479	2,188
Henkilökunta pyrkii selvittämään asiat kanssani keskustellen.	515	7	2,54	2,00	1,274	1,622
Havaintojeni mukaan henkilökunta käyttää voimakeinoja vain, kun se on perusteltua.	510	12	2,41	2,00	1,164	1,354
Vankilan henkilökunta pyrkii edistämään laillisten oikeuksieni toteutumista.	508	14	3,15	3,00	1,272	1,619
Luotan siihen, että vankilan henkilökunta noudattaa heitä koskevia lakeja ja määräyksiä.	511	11	3,09	3,00	1,425	2,031
Vankilan henkilökunnan toiminta on ennustettava eli tiedän, mitä heiltä voi eri tilanteissa odottaa.	513	9	2,47	2,00	1,140	1,300
Henkilökunta noudattaa johdonmukaisesti selkeää linjaa tehdessään ratkaisuja, jotka koskevat minua ja muita vastaavassa tilanteessa olevia vankeja.	513	9	3,11	3,00	1,328	1,763
Vankilan henkilökunta osaa mitoitaa minua koskevat toimenpiteensä kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla asianmukaisesti. (Esimerkiksi lievää puuttumista edellyttävässä tilanteessa ei käytetä liian ankaraa keinoa.)	509	13	2,80	3,00	1,219	1,485
Saan vankilan henkilökunnalta pyytäessäni lisätietoja oikeuksistani tai opastusta siitä, mistä tietoa löytää.	516	6	2,69	3,00	1,262	1,594
Kun vankilassa tehdään minua koskevaa päätöstä, minulle annetaan yleensä tilaisuus kertoa mielipiteeni käsiteltävästä asiasta.	514	8	3,05	3,00	1,373	1,885
Kun vankilassa tehdään minua koskeva päätös, minulle kerrotaan, mihin tosiasioihin ja lain pykäliin ratkaisu perustuu.	510	12	3,14	3,00	1,367	1,867
Muutoksenhaku ja kantelut						
Tiedän, mistä päätöksistä voin hakea muutosta oikaisuvaatimuksella ja edelleen hallinto-oikeuteen.	499	23	2,90	3,00	1,369	1,875
Tiedän, miten toimia, jos haluan hakea muutosta minua koskevaan päätökseen	500	22	2,85	3,00	1,346	1,811
Luotan siihen, että jos haen muutosta itseäni koskevaan päätökseen, viranomaiset käsittelevät asiani puolueettomasti (aluekeskus ja/tai hallinto-oikeus).	501	21	3,39	3,00	1,312	1,721
Tiedän, miten toimia, jos haluan kannella vankilaviranomaisen toiminnasta (Rikosseuraamuslaitoksen sisällä tai eduskunnan oikeusasiamiehelle).	497	25	2,83	3,00	1,422	2,022
Luotan siihen, että jos kantelen oikeusasiamiehelle vankilan toiminnasta, asiani käsitellään puolueettomasti oikeusasiamiehen kansliassa.	497	25	3,29	3,00	1,336	1,786
Vankilan henkilökunta suhtautuu yleisesti ottaen asiallisesti siihen, että vanki hakee muutosta tai kantelee vankilaviranomaisen toiminnasta.	500	22	3,50	3,00	1,249	1,561

Muutoksen hakemisesta tai kantelemisesta voi seurata minulle kielteisiä asioita, kuten vankilan henkilökunnan asenteiden huononeminen minua kohtaan tms.	500	22	2,10	2,00	1,116	1,246
Koen, että yleisesti ottaen vankien tekemiin kanteluihin suhtaudutaan vakavasti ja ne otetaan tosis- saan vankilassa, jossa olen tällä hetkellä.	501	21	3,27	3,00	1,252	1,567
Rangaistusajan suunnitelma ja täytäntöönpanon suunnitelmallisuus						
Ransun tekeminen on mielestäni hyvä asia.	462	60	2,20	2,00	1,313	1,725
Olen pyrkinyt omalla toiminnallani edistymään ransussa.	455	67	1,42	1,00	,784	,614
Noudatan ransua lähinnä siksi, että pääsisin pois- tumisluvalle tai avoimpiin vankilaolosuhteisiin.	453	69	2,47	2,00	1,304	1,701
Vankilahenkilökunta kannustaa minua riittävästi ransun edistämiseen.	453	69	2,99	3,00	1,335	1,783
Vankilassa, jossa olen tällä hetkellä, on riittävästi toimintoja tai muita vaihtoehtoja ransuni edistä- miseen.	450	72	2,75	2,00	1,422	2,021
Ransuni on laadittu siten, että henkilökohtaiset tarpeeni, taustani ja tilanteeni on otettu riittävästi huomioon.	449	73	2,82	2,00	1,419	2,013
Koen, että ransua laadittaessa sain riittävästi vai- kuttaa ransun sisältöön (esim. ransun tavoitteet).	453	69	2,93	3,00	1,447	2,095
Mielestäni on hyvä asia, että ransun laatii arvioin- tikeskuksen virkamies eikä vankilan työntekijä.	448	74	2,55	2,00	1,318	1,738
Käyn vankilahenkilökunnan kanssa riittävän usein läpi sitä, miten ransuni on edennyt.	443	79	3,31	3,00	1,336	1,785
Vankilan henkilökunta kertoo avoimesti, miten ransuni heidän mielestään etenee.	445	77	3,23	3,00	1,398	1,953
Minulle on selvää, miten minun tulee toimia, jotta ransuni edistyisi.	445	77	2,43	2,00	1,380	1,903
Pyrin edistymään ransussani, jotta vältän kannal- tani ikävät seuraukset.	440	82	2,01	2,00	1,089	1,187
Saan halutessani osallistua ransuni päivitykseen.	442	80	2,74	3,00	1,373	1,886
Vankila-aikani etenee ransussa suunnitellulla taval- la ja johdonmukaisesti, eli minulle on selvää, mitä tapahtuu seuraavaksi.	443	79	2,95	3,00	1,461	2,135
Vankeuslain voimaantumisen merkitys						
Nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet puuttua epäkohtiin vankien kohtelussa.	214	308	2,99	3,00	1,276	1,629
Nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet käyttää vankeusaika järkevästi.	217	305	2,85	3,00	1,411	1,991
Vankilahenkilökunnan harkintavalta vankien asi- oista päätettäessä on aiempaan verrattuna sopi- valla tavalla kaventunut.	215	307	3,17	3,00	1,253	1,570
Nykyisin on aiempaa helpompi saada tietoa siitä, miten vankia saa ja ei saa kohdella.	217	305	2,99	3,00	1,217	1,481
Nykyisin on helpompi hahmottaa, kenellä on toi- mivalta tehdä asioitani koskevia päätöksiä.	214	308	2,91	3,00	1,277	1,631
Eri vankiloiden käytännöt ovat muuttuneet aiem- paa yhdenmukaisemmiksi.	214	308	3,33	3,00	1,280	1,639

LIITE 2 Vankilakohtaiset keskiarvot: Tiedonsaanti vankilassa (a)

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankila-tyyppi	Kun saavu in nykyiseen vankilaan, sain riittävästi tietoa toimintatavoista tässä vankilassa.	Vankilan tai osaston järjestys säännöissä olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	Vankilan tai osaston järjestyssäntö on mielestäni hyödyllinen. (Sen avulla tiedän, miten vankilassa saa ja ei saa toimia.)	Vankilan tulo-oppaassa olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	Vankilan tulo-opas on mielestäni hyödyllinen tietolähde, kun tarvitsen tietoa vankilan toiminnasta.	Vankilan tai osaston päiväjärjestyksessä olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	Vankilan tai osaston päiväjärjestyksessä olevat tiedot vankilan toiminnasta.	Vankilan tai osaston päiväjärjestyksessä olevat tiedot vankilan toiminnasta.	Vankilan tai osaston päiväjärjestyksessä olevat tiedot vankilan toiminnasta.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	1,67	1,85	1,46	2,11	1,54	1,85	1,60	1,64	
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	2,17	2,26	1,71	2,35	1,94	1,82	1,74	1,71	
Vanaja, Vanaja	Länsi	Avo	2,35	2,12	1,88	1,85	1,96	1,85	1,69	1,73	
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,50	2,31	1,62	2,30	1,96	1,88	1,69	2,08	
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,56	2,09	2,09	2,52	2,00	1,96	1,96	2,04	
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,32	2,50	2,23	2,50	2,38	2,05	1,95	2,18	
Käyrän vankila	Länsi	Avo	2,69	2,25	2,19	2,71	2,52	2,22	2,19	2,03	
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	3,02	2,43	2,05	2,78	2,56	2,24	2,12	2,29	
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	3,24	2,25	2,38	2,27	2,67	2,06	2,56	2,31	
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	2,95	2,71	2,43	2,68	2,47	2,05	2,29	2,25	
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	3,36	2,91	2,23	2,86	2,63	2,55	2,05	2,58	
Hämeenlinnan	Länsi	Suljettu	3,24	2,80	2,29	2,75	2,69	2,55	2,10	2,68	
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	3,85	3,28	2,56	3,20	2,51	2,96	2,19	3,50	

LIITE 3 Vankilakohtaiset keskiarvot: Tiedonsaanti vankilassa (b)

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankila-tyyppi	Vankilan tai osaston ilmoitustaululla olevat tiedot vankilan toiminnasta ovat ajan tasalla.	Vankilan tai osaston ilmoitustaululla on kannaltani keskeistä tietoa vankilan toiminnasta.	Vankilan henkilökunnalta saa helposti tietoa vankilan toiminnasta.	Minun on helppoa saada tietoa vankilan toiminnasta.	Saan yleensä henkilökunnalta riittävän nopeasti vastauksen asiointilomakkeella esittämäni kysymykseen.	Minulle on selvää, ketkä vankilan työntekijät vastaavat omalta kannaltani tärkeistä asioista, kuten toimintoista, poistumisluvista ja tapaamisista.	Minulle on selvää, millaisesta käyttäytymisestä tai toiminnasta vankilassa voi seurata kurinpitorangeistus.	Vankilassa saa mielestäni riittävän helposti tietoa vankien toimintaa koskevien määräysten tai ohjeiden sisällön muuttumisesta.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,14	1,81	1,76	1,69	2,05	1,71	1,64	2,05
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	2,00	2,15	2,17	1,97	2,49	2,14	1,86	2,24
Vanajan vankila	Länsi	Avo	2,19	2,35	2,00	1,88	2,48	2,28	1,92	2,28
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	1,96	1,88	2,12	2,15	2,42	2,19	1,88	2,46
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,28	2,40	2,24	2,40	2,88	2,72	1,80	2,64
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,23	2,52	2,77	2,27	3,09	1,68	1,91	2,82
Käyrän vankila	Länsi	Avo	2,22	2,42	2,56	2,41	3,16	2,66	2,42	2,72
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	2,74	2,53	2,61	2,37	3,02	2,30	2,05	2,60
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	2,63	2,75	2,69	2,29	2,76	2,47	2,47	2,88
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	2,90	2,95	3,00	2,67	3,33	2,48	2,33	2,86
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,77	2,46	2,87	2,37	3,13	2,34	2,28	3,01
Hämeenlinnan	Länsi	Suljettu	2,70	2,54	3,10	2,51	3,78	3,05	2,20	3,46
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	3,27	2,95	3,31	2,87	3,36	3,09	2,59	3,44

LIITE 4 Vankilakohtaiset keskiarvot: Oikeudet ja kohtelu (a)

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankilatyppi	Kun saavu in vankilaan, vankilan työntekijä kertoi minulle riittävästi oikeuksistani ja velvollisuuksistani.	Tiedän, mihin perusasioihin minulla on vankilassa oikeus.	Koen, että saan vankilassa helposti tietoa oikeuksistani.	Henkilökunta huolehtii riittävästi turvallisuudestani, jotta en joudu muiden vankien painostuksen tai väkivallan kohteeksi.	Koen, että henkilökunta on ollut epäreilu minua kohtaan ulkonäön, etnisen taustan, uskonnon, sukupuolisen suuntautumisen tms. syyn takia.	Henkilökunta pyrkii selvittämään asiat kanssani keskustellen.	Havaintojeni mukaan henkilökunta käyttää voimakeinoja vain, kun se on perusteltua.	Vankilan henkilökunta pyrkii edistämään laillisten oikeuksieni toteutumista.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,10	1,90	2,22	1,79	3,88	1,69	2,10	2,24
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	2,62	1,88	2,42	1,92	3,62	1,96	1,65	2,48
Vanajan vankila	Länsi	Avo	2,56	2,06	2,56	2,22	3,58	2,20	2,28	2,63
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,50	2,31	2,58	2,23	3,52	2,19	2,19	2,69
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	3,00	3,00	2,60	3,40	4,00	2,20	2,60	3,20
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	3,46	2,04	3,21	2,52	3,75	2,54	2,39	3,04
Käyrän vankila	Länsi	Avo	3,14	2,41	3,29	2,57	3,59	2,68	2,67	3,20
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	3,31	2,94	3,16	2,88	3,22	2,53	2,27	3,27
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	3,71	2,51	3,23	2,78	3,39	2,65	2,48	3,25
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	3,48	2,60	3,38	2,24	3,50	2,38	2,76	3,52
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	4,06	2,53	3,06	2,47	3,18	2,76	2,24	3,41
Hämeenlinnan vankila	Länsi	Suljettu	4,07	2,59	3,54	2,82	3,18	2,68	2,79	3,55
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	4,20	2,81	3,75	2,77	3,16	3,30	2,83	3,86

LIITE 5 Vankilakohtaiset keskiarvot: Oikeudet ja kohtelu (b)

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankilatyppi	Luotan siihen, että vankilan henkilökunta noudattaa heitä koskevia lakeja ja määräyksiä.	Vankilan henkilökunnan toiminta on ennustettavaa eli tiedän, mitä heiltä voi eri tilanteissa odottaa.	Henkilökunta noudattaa johdonmukaisesti selkeää linjaa tehdessään ratkaisuja, jotka koskevat minua ja muita vastaavassa tilanteessa olevia	Vankilan henkilökunta osaa mitoitaa minua koskevat toimenpiteensä kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla asianmukaisesti.	Saan vankilan henkilökunnalta lisätietoja oikeuksistani tai opastusta siitä, mistä tietoa löytää.	Kun vankilassa tehdään minua koskevaa päätöstä, minulle annetaan yleensä tilaisuus kertoa mielipiteeni käsiteltävästä asiasta.	Kun vankilassa tehdään minua koskeva päätös, minulle kerrotaan, mihin toisiasiioihin ja lain pykäliin ratkaisu perustuu.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,07	2,40	2,29	2,26	1,83	1,95	2,19
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	2,52	1,96	2,72	2,23	2,23	2,31	2,60
Vanajan vankila	Länsi	Avo	2,56	2,42	2,71	2,45	2,14	2,64	2,69
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,52	2,35	2,77	2,38	2,08	2,52	2,88
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	3,40	1,80	3,20	2,20	2,20	2,40	2,80
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,65	2,57	2,72	2,75	2,72	2,83	3,33
Käyrän vankila	Länsi	Avo	3,00	2,67	3,00	2,95	3,00	2,86	3,00
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	3,13	2,48	3,31	2,91	2,59	2,97	3,13
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	3,30	2,43	3,19	2,92	2,80	3,03	2,99
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	3,10	2,19	3,71	2,86	2,86	3,48	3,05
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	3,24	2,29	3,63	3,00	2,75	3,29	3,47
Hämeenlinnan vankila	Länsi	Suljettu	3,34	2,53	3,63	3,25	3,07	3,63	3,61
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	3,90	2,81	3,38	3,18	3,26	4,01	3,90

LIITE 6 Vankilakohtaiset keskiarvot: Muutoksenhaku ja kantelut

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankilatyppi	Tiedän, mistä päätöksistä voin hakea muutosta oikaisuvaatimuksella ja edelleen hallinto-oikeuteen.	Tiedän, miten toimia, jos haluan hakea muutosta minua koskevaan päätökseen	Luotan siihen, että jos haen muutosta itseäni koskevaan päätökseen, viranomaiset käsittelevät asiani puolueettomasti (aluekeskus ja/tai hallinto-oikeus).	Tiedän, miten toimia, jos haluan kannella vankilaviranomaisen toiminnasta (Rikosseuraamuslaitoksen sisällä tai eduskunnan oikeusasiamiehelle).	Luotan siihen, että jos kantelen oikeusasiamiehelle vankilan toiminnasta, asiani käsitellään puolueettomasti oikeusasiamiehen kansiaassa.	Vankilan henkilökunta suhtautuu yleisesti ottaen asiallisesti siihen, että vanki hakee muutosta tai kantelee vankilaviranomaisen toiminnasta.	Muutoksen hakemisesta tai kantelemisesta voi seurata minulle kielteisiä asioita, kuten vankilan henkilökunnan asenteiden huononeminen minua kohtaan tms.	Koen, että yleisesti ottaen vankien tekemiin kanteluihin suhtaudutaan vakavasti ja ne otetaan tosisaan vankilassa, jossa olen tällä hetkellä.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,41	2,49	2,61	2,49	2,66	2,98	2,20	2,46
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	2,45	2,38	3,07	2,36	2,75	3,10	2,66	2,62
Vanajan vankila	Länsi	Avo	3,08	3,04	2,88	2,83	2,88	2,96	2,00	2,58
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,92	3,04	3,04	2,88	3,12	3,00	2,58	2,81
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,61	2,65	3,13	2,96	3,13	3,42	2,54	3,04
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,00	2,20	3,40	2,40	3,80	3,60	2,40	3,80
Käyrän vankila	Länsi	Avo	2,84	2,87	3,32	2,76	3,28	3,53	2,05	3,51
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	3,00	2,86	3,29	2,71	3,57	3,76	1,95	3,48
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	3,12	3,02	3,54	2,88	3,24	3,80	1,73	3,29
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	2,97	2,95	3,55	2,96	3,46	3,34	2,28	3,17
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	3,35	3,13	3,19	3,29	3,19	3,63	2,06	3,38
Hämeenlinnan vankila	Länsi	Suljettu	3,14	3,24	3,38	3,43	3,05	3,71	2,14	3,14
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	3,03	2,89	4,13	2,82	3,90	4,05	1,71	4,04

LIITE 7 Vankilakohtaiset keskiarvot: Rangaistusajan suunnitelma (a)

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankilatyppi	Ransun tekeminen on mielestäni hyvä asia.	Olen pyrkinyt omalla toiminnallani edistymään ransussa.	Noudatan ransua lähinnä siksi, että pääsisin poistumisluvalle tai avoimpiin vankilaolosuhteisiin.	Vankilahenkilökunta kannustaa minua edistämiseen.	Vankilassa, jossa olen tällä hetkellä, on riittävästi toimintoja tai muita vaihtoehtoja ransuni edistämiseen.	Ransuni on laadittu siten, että henkilökohtaiset tarpeeni, taustani ja tilanteeni on otettu riittävästi huomioon.	Koen, että ransua laadittaessa sain riittävästi vaikuttaa ransun sisältöön (esim. ransun tavoitteet).
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	1,60	1,26	2,58	2,18	1,88	2,03	2,20
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	1,75	1,25	2,67	2,26	1,83	2,08	2,00
Vanajan vankila	Länsi	Avo	1,86	1,10	2,55	2,48	1,76	2,48	2,57
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	1,90	1,33	2,57	2,38	2,29	2,38	2,71
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,00	1,25	1,75	3,75	1,75	2,75	2,50
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,12	1,41	2,63	2,53	1,97	2,42	2,63
Käyrän vankila	Länsi	Avo	2,31	1,40	2,23	3,22	2,65	2,90	3,18
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	2,17	1,50	2,83	2,93	2,36	2,50	2,48
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	2,48	1,74	2,42	3,00	2,54	2,78	2,83
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	2,18	1,82	2,18	3,60	3,00	2,90	3,30
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,11	1,52	2,70	2,94	3,17	3,00	3,06
Hämeenlinnan vankila	Länsi	Suljettu	2,31	1,65	2,43	3,57	3,68	3,06	3,21
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	2,77	1,31	2,16	3,74	3,97	3,92	3,83

LIITE 8 Vankilakohtaiset keskiarvot: Rangaistusajan suunnitelma (b)

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankilatyyppi	Mielestäni on hyvä asia, että ransun laati arviointikeskuksen virkamies eikä vankilan työntekijä.	Käyn vankilahenkilökunnan kanssa riittävän usein läpi sitä, miten ransuni on edennyt.	Vankilan henkilökunta kertoo avoimesti, miten ransuni heidän mielestään etenee.	Minulle on selvää, miten minun tulee toimia, jotta ransuni edistyi.	Pyrin edistymään ransussani, jotta vältän kannaltani ikävät seuraukset.	Saan halutessani osallistua ransuni päivitykseen.	Vankila-aikani etenee ransussa suunnitellulla tavalla ja johdonmukaisesti, eli minulle on selvää, mitä tapahtuu seuraavaksi.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,05	2,28	2,18	1,68	1,82	1,83	1,95
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	1,87	2,50	2,58	2,21	1,65	1,96	2,08
Vanajan vankila	Länsi	Avo	2,38	2,79	2,32	1,47	1,53	1,89	1,79
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,29	2,38	2,19	2,76	1,62	2,57	2,00
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,50	2,75	3,50	2,00	1,75	2,25	2,25
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,65	3,19	3,16	2,09	1,93	2,48	2,33
Käyrän vankila	Länsi	Avo	2,33	3,44	3,28	2,44	2,15	2,67	3,11
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	2,32	3,68	3,75	2,69	1,86	3,32	3,07
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	2,63	3,30	3,52	2,43	2,25	2,83	3,00
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	2,90	3,00	2,60	2,80	2,30	3,00	3,20
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	3,14	3,32	3,21	2,48	2,20	2,92	3,37
Hämeenlinnan vankila	Länsi	Suljettu	2,82	4,06	3,91	2,69	2,19	3,38	3,47
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	2,88	4,27	4,27	3,44	2,05	3,35	4,11

LIITE 9 Vankilakohtaiset keskiarvot: Vankeuslain voimaantumisen merkitys

Vankila	Rikosseuraamusalue	Vankilatyyppi	Nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet puuttua epäkohtiin vankien kohtelussa.	Nykyisin on aiempaa paremmat mahdollisuudet käyttää vankeusaikaa järkevästi.	Vankilahenkilökunnan harkintavalta vankien asioista päätettäessä on aiempaan verrattuna sopivalla tavalla kaventunut.	Nykyisin on aiempaa helpompi saada tietoa siitä, miten vankia saa ja ei saa kohdella.	Nykyisin on helpompi hahmottaa, kenellä on toimivalta tehdä asioitani koskevia päätöksiä.	Eri vankiloiden käytännöt ovat muuttuneet aiempaa yhdenmukaisemmiksi.
Laukaan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	3,00	1,83	2,25	1,75	1,75	2,50
Vilppulan vankila	Länsi	Avo	2,25	2,00	2,63	2,25	2,35	2,35
Vanajan vankila	Länsi	Avo	2,46	2,08	2,54	2,36	2,31	2,85
Kestilän vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	2,00	3,00	2,60	2,60	2,80	3,00
Pyhäselän vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,71	2,14	3,38	3,00	2,14	3,57
Sulkavan vankila	Itä- ja Pohjois	Avo	3,00	3,25	2,75	2,75	2,50	3,00
Käyrän vankila	Länsi	Avo	3,00	2,75	3,50	2,75	2,88	3,00
Kylmäkosken vankila	Länsi	Suljettu	2,92	2,75	2,92	3,23	3,00	3,31
Jokelan vankila	Etelä	Suljettu	3,14	2,25	3,00	3,29	3,29	3,38
Jokelan avovankila	Etelä	Avo	3,00	3,03	3,25	3,03	3,00	3,37
Pelson vankila	Itä- ja Pohjois	Suljettu	2,94	2,68	3,41	3,17	3,17	3,45
Hämeenlinnan vankila	Länsi	Suljettu	3,11	3,06	3,39	3,39	3,56	3,28
Riihimäen vankila	Etelä	Suljettu	3,60	3,78	3,63	3,55	3,20	4,21

LIITE 10 Avovastaukset: tiedonsaanti vankilassa

Vankila	Kommenttien lukumäärä	% vastaajista
Riihimäki	41	50
Pelso	22	27
Kylmäkoski	19	32
Hämeenlinna	15	37
Laukaa	10	24
Vanaja	8	31
Pyhäselkä	7	28
Kestilä	7	27
Jokela (s)	6	35
Jokela (a)	6	29
Käyrä	6	19
Vilppula	6	14
Sulkava	4	18
Suomenlinna	2	40
yhteensä	159	30

LIITE 11 Avovastaukset: oikeudet ja kohtelu

Vankila	Kommenttien lukumäärä	% vastaajista
Riihimäki	32	39
Pelso	24	29
Kylmäkoski	20	33
Hämeenlinna	11	27
Käyrä	7	22
Jokela (s)	5	29
Vanaja	5	19
Vilppula	5	14
Laukaa	5	12
Sulkava	3	14
Kestilä	3	12
Pyhäselkä	3	12
Jokela (a)	2	10
Suomenlinna	1	20
yhteensä	126	24

LIITE 12 Avovastaukset: muutoksenhaku ja kantelut

Vankila	Kommenttien lukumäärä	% vastaajista
Riihimäki	23	38
Pelso	15	19
Vanaja	8	31
Kylmäkoski	8	13
Hämeenlinna	7	17
Pyhäselkä	6	24
Jokela (s)	4	24
Kestilä	3	12
Sulkava	2	9
Laukaa	2	5
Vilppula	2	5
Jokela (a)	1	5
Käyrä	1	3
Suomenlinna	0	0
yhteensä	82	16

LIITE 13 Avovastaukset: hyvä rangaistusajan suunnitelma

Vankila	Kommenttien lukumäärä	% vastaajista
Riihimäki	45	55
Kylmäkoski	29	48
Pelso	24	30
Hämeenlinna	16	39
Vilppula	13	36
Käyrä	11	34
Laukaa	11	26
Pyhäselkä	10	40
Vanaja	8	31
Sulkava	6	27
Kestilä	6	23
Jokela (s)	5	29
Suomenlinna	3	60
Jokela (a)	3	14
yhteensä	190	36

LIITE 14 Avovastaukset: rangaistusajan suunnitelma

Vankila	Kommenttien lukumäärä	% vastaajista
Riihimäki	32	39
Pelso	17	21
Kylmäkoski	13	22
Pyhäselkä	7	28
Jokela (s)	6	35
Vanaja	5	31
Hämeenlinna	5	12
Käyrä	4	13
Laukaa	4	10
Kestilä	3	12
Vilppula	3	8
Suomenlinna	2	40
Jokela (a)	2	10
Sulkava	1	5
yhteensä	104	20

LIITE 15 Avovastaukset: vankeuslain voimaantulon merkitys

Vankila	Kommenttien lukumäärä	% vastaajista
Riihimäki	31	38
Pelso	16	20
Kylmäkoski	15	25
Hämeenlinna	12	29
Laukaa	10	24
Käyrä	7	22
Pyhäselkä	6	24
Vilppula	6	17
Sulkava	4	18
Vanaja	4	15
Kestilä	4	15
Jokela (s)	3	18
Suomenlinna	2	40
Jokela (a)	2	10
yhteensä	122	23